

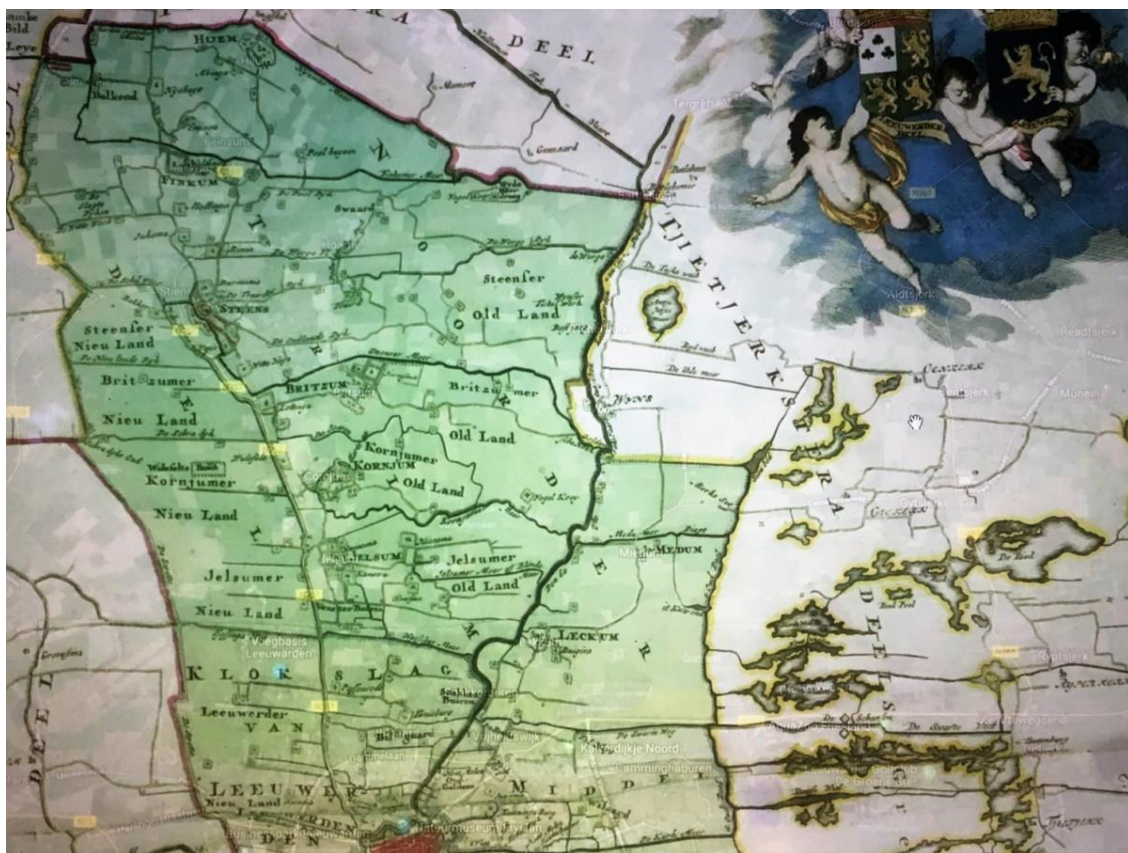
Beleidsplan 2018 - 2024

Stichting Monumentenzorg

Leeuwarderadeel

(Noordelijk Trimdeel)

Versie 1 januari 2019

Afbeelding 1

Het Noordelijk Trimdeel van de toenmalige gemeente Leeuwarderadeel rond 1800

Afbeelding 2

Zicht op de kerktoren van Stiens rond 1900

Beleidsplan 2018 - 2024

Stichting Monumentenzorg

Leeuwarderadeel

(Noordelijk Trimdeel)

STICHTINGGEGEVENS

Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel is ingeschreven Kamer van Koophandel registratienummer 1079853.

Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel is per 25 mei 2009 door de Belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) met fiscaal nummer 8138 25 398 onder dossiernummer 66761

Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel heeft bankrekeningnummer NL46RABO0146 55558 48 bij de RABO-Bank

Het email-adres van het secretariaat van Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel: info@stichtingmonumentenzorg2019leeuwarderadeel.nl

Afbeelding 3

Kerktoeren van de Sint Vituskerk te Stiens

Eén van de vier torens in eigendom SMLNT

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	6
Inleiding	8
Samenvatting	10
Hoofdstuk 1: Wettelijke kader monumentenbeleid	12
Hoofdstuk 2: Huidige situatie	16
Hoofdstuk 3: Gewenste situatie	20
Hoofdstuk 4: Toekomstvisie en – beleid	28
Hoofdstuk 5: Planning en financiële afweging	34
Hoofdstuk 6: Tenslotte	40

Bronvermelding

Bijlagen

1. *Hoofdpijnen ontwikkeling monumentenbeleid voormalige gemeente Leeuwarderadeel*
2. *Statuten Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel*
3. *Lijst monumenten in Noordelijk trimdeel gemeente Leeuwarderadeel*

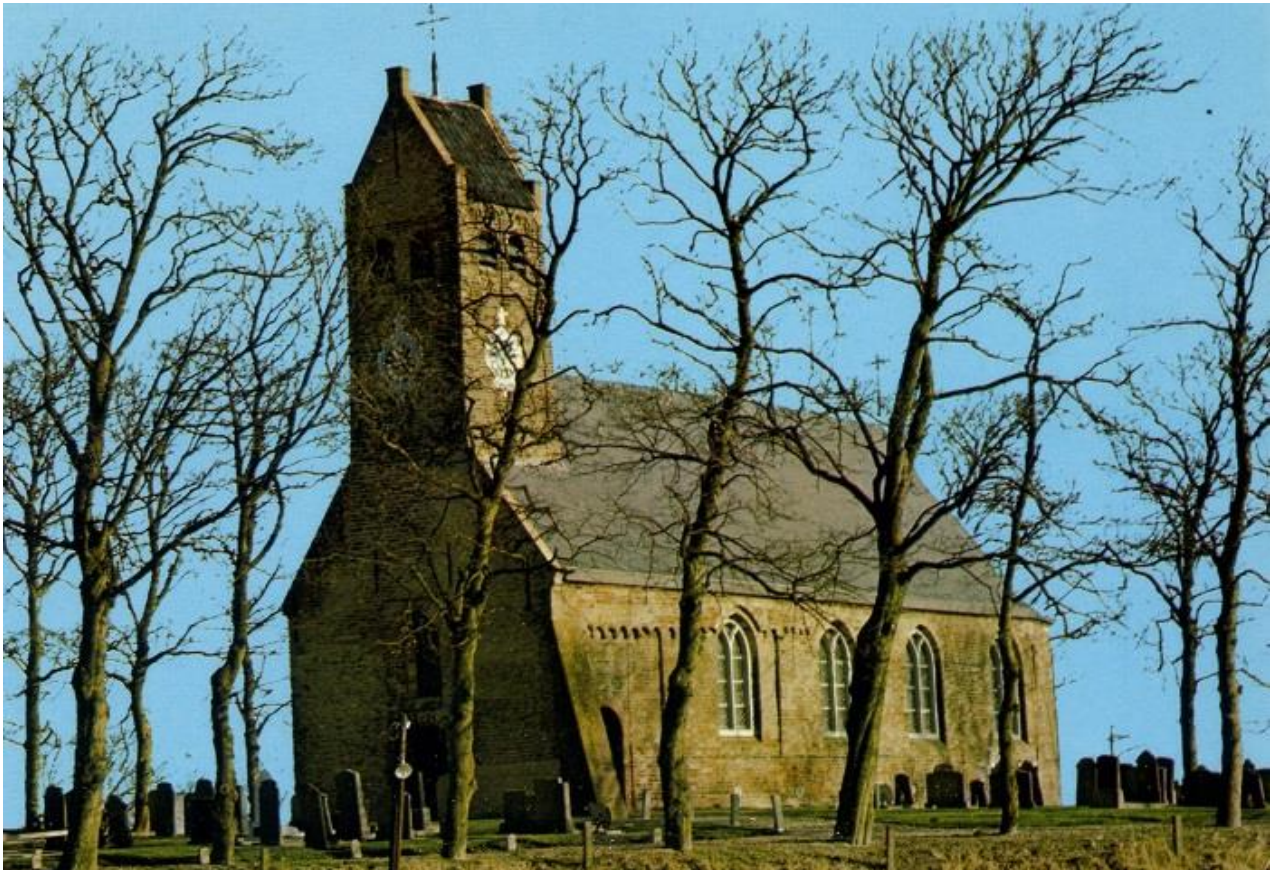
Afbeelding 4
Gedeelte van het torenuurwerk van de kerktoren van het dorp Feinsum (Finkum)

Voorwoord

Cultuurhistorie geeft identiteit! Kijk naar de twaalfde-eeuwse kerk van Stiens, haar molen en de oude kerken van Britsum, Hijum, Finkum, Stiens en Jelsum, de oude treinstations, de oude treinloodsen in Stiens, de typerende dorpsgezichten en oude huizen in onze dorpen, maar ook de minder bekende maar even karakteristieke panden zoals boerderijen in het buitengebied. Het zijn deze objecten die de eigen omgeving zo vertrouwd en herkenbaar maken. Het geeft de gemeente een eigen karakter en maakt de cultuurhistorie zichtbaar, leesbaar en beleefbaar. Voor veel mensen geeft de herkenbaarheid van monumenten een gevoel van intimiteit en geborgenheid, omdat men zich makkelijker met een “oude” dan met een “moderne” leefomgeving identificeert. Slechts enkele van deze monumenten zijn beschermd, de meeste, en vooral die uit ons recente verleden, jammer genoeg nog niet. Vaak ongemerkt verdwijnen deze gebouwen en dan pas missen we ze. Maar weg is nu eenmaal weg. Niet voor niets luidt het spreekwoord “Uit het oog uit het hart”. Begrijpen en zien is namelijk waarderen en waarderen kan leiden tot bewust omgaan met deze getuigenissen uit ons verleden. De laatste jaren wordt de roep in veel gemeenten om historische panden in bescherming te nemen steeds luider. Mensen zien om zich heen dat steeds meer beeldbepalende en historisch waardevolle panden verdwijnen uit het straatbeeld, vaak als gevolg van sloop ten behoeve van nieuwbouw of omdat een pand door slecht onderhoud vervalst. Dat onbehaaglijk gevoel dat wij geleidelijk aan het vervreemden zijn van onze omgeving geeft ons als Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel Noordelijk Trimdeel (kortweg hierna genoemd SMLNT) de drijfveer om ons daartegen te verzetten. Het kader van het monumentenbeleid verschaft ons in bijzonder de mogelijkheid om daar daadwerkelijk iets tegen te doen. Dit beleidsplan is hopelijk een stap voorwaarts om in onze gemeente te komen tot een accuraat en doelmatig monumentenbeleid. Daarnaast heeft dit beleidsplan als neven doel onze activiteiten met betrekking tot monumenten in te passen in de vanaf 1 januari 2018 nieuw geformeerde gemeente Leeuwarden. Voor ons als stichting is dit een grote uitdaging waarvoor we niet aan de kant willen of zullen gaan. We hopen de lezers dan ook te kunnen overtuigen dat een doelmatig monumentenbeleid tot stand, ook in de nieuwe ‘bestuurlijke setting binnen de gemeente Leeuwarden’ kan worden gebracht met hulp van de in dit plan afgeleide beleidsuitgangspunten annex beleidsdoelen.

Bestuur van Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel (Noordelijk Trimdeel)

Statutair is de naam SMLNT ‘nog’ niet correct maar het doet dusdanig recht aan de huidige situatie dat wij de vrijheid nemen deze in dit verband te gebruiken.

Afbeelding 5

Zicht op de Nicolaaskerk van het dorp Hijum

Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan 2018 -2024 van de Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel, Noordelijk Trimdeel (SMLNT). SMLNT is een op initiatief van de voormalige gemeente Leeuwarderadeel opgerichte organisatie, zonder winstoogmerk. SMLNT bestaat uit louter vrijwilligers soms ambtelijk ondersteund van gemeentewege. De belangrijkste taak van SMLNT is instandhouding van vier historische kerktorens in het Noordelijk trimdeel. Deze kerktorens heeft ze tevens in eigendom en betreffen de kerktorens van Hijum, Finkum, Stiens en Jelsum. Daarnaast assisteert SMLNT de gemeente op onderdelen van de monumentenzorg zoals onder andere bevordering historisch besef over landschap en gebouwen in Noordelijk Trimdeel. De eerste vraag die bij het zien van dit beleidsplan opkomt is uiteraard, "Waarom is eigenlijk dit beleidsplan nodig?".

Wij als bestuur dragen hiervoor de volgende redenen aan:

- ✓ Opgaan van de gemeente Leeuwarderadeel d.d. 1 januari 2018 in de nieuw gevormde gemeente Leeuwarden.
In dit beleidsplan voor de periode 2018- 2024 willen we aangeven hoe we wensen te opereren binnen de nieuwe gemeentelijke setting. Wij als SMLNT hopen en vertrouwen erop dat we gezamenlijk met zowel alle organisaties op het gebied van monumentenzorg in de opgeschaalde gemeente Leeuwarden als de medewerkers van de gemeente Leeuwarden beleid kunnen opstellen waardoor een doelmatige integratie is gewaarborgd. Wel is het zo dat we ons in dit beleidsplan beperken tot het gebied van het Noordelijk Trimdeel oftewel de voormalige gemeente Leeuwarderadeel. Wij hebben immers te beperkte kennis maar vooral ook tijd om een afgewogen beleidsplan op te stellen voor de opgeschaalde gemeente Leeuwarden.
- ✓ Vigerende beleidsplan 2011 – 2016 (2018) is gedateerd.
We moeten domweg ons beleidsplan actualiseren. Het vorige plan was voor ons leidend voor de periode 2011 – 2018. Dit betrof de planperiode 2011- 2016 plus aanvullend onder bestuurlijke toestemming nog twee extra jaren. Het bestuur kiest hierbij voor het nieuwe beleidsplan voor de periode 2018 -2024 omdat deze aansluit bij de overgang naar de nieuwe gemeentelijke indeling. Genoemde actualisatie grijpt SMLNT daarnaast ook aan om de reden van haar bestaansrecht tegen het licht te houden om wellicht te komen tot een herziene toekomstvisie respectievelijk - missie.
- ✓ Wijziging van zowel landelijk als lokale wetgeving met betrekking tot monumenten.
Op landelijk niveau vervangt sinds 1 juli 2016 de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988. De Rijksoverheid greep deze nieuwe wet onder andere aan om wijzigingen door te voeren in haar subsidiëringbeleid met betrekking van Rijksmonumenten. In het kort betekent dit voor eigenaren van rijksmonumenten inhoudelijk nagenoeg geen veranderingen maar de huidige *Subsidieregeling instandhouding monumenten* (Sim) die rechtstreeks op de Erfgoedwet is gebaseerd en vervangt wel het *Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten 2013* (Brim 2013).

Met de presentatie van dit beleidsplan geeft SMLNT gehoor aan een in begin 2018 tijdens een overleg met het college van B. & W. geuit verzoek om een concrete inventarisatie uit te voeren van door SMLNT uit te voeren taken. Uiteraard hoopt SMLNT door inschatting en afbakening van haar (toekomstig?) werkveld aan de hand van dit beleidsplan haar rol onder aandacht te brengen van de inwoners van onze gemeente. Bovendien is het op zijn minst wenselijk gelet op de maatschappelijke taken die SMLNT in onze gemeente op zich heeft genomen waaronder het beheer van genoemde historische kerktorens om te komen met een toekomstvisie. Een beleidsplan biedt immers inzicht met betrekking tot achtergronden

van een organisatie. Zo verschaft een beleidsplan immers inzicht in gestelde doelen, werkwijze, planning en financiën.

Om sturing te geven aan het voor u liggende beleidsplan kiezen we ervoor de volgende opzet aan te houden:

- ✓ Wettelijk kader van de monumentenzorg,
- ✓ Inventarisatie van de 'huidige situatie',
- ✓ Inventarisatie van 'gewenste situatie',
- ✓ Formuleren beleid aan de hand van de discrepantie tussen huidige en gewenste situatie,
- ✓ Planning en financiën.

Opgesomde opzet gebruiken wij in dit verband ook als leidraad voor hoofdstukindeling van dit beleidsplan 2018 –2024.

Leeswijzer

In **hoofdstuk 1** gaan we in op de wettelijke kaders van het monumentenbeleid. Hierbij vragen we aandacht voor de totstandkoming van het monumentenbeleid. Zo nodig maken wij hierbij gebruik van in Bijlage 1 beschreven 'Hoofdpijnen ontwikkeling monumentenbeleid voormalige gemeente Leeuwarderadeel'.

Hoofdstuk 2 beschrijft aan de hand van het geschetste kader op welke wijze binnen de voormalige gemeente monumentenbeleid gestalte kreeg maar vooral ook hoe deze werkwijze is ontstaan. In dit hoofdstuk ook aandacht voor de rol die SMLNT hierin speelde. We gebruiken **hoofdstuk 3** om aan te geven wat een wenselijke en doelmatige werkwijze zou zijn. Dit impliceert niet alleen zoals het zou moeten overeenkomstig de Erfgoedwet en daarmee verbonden gemeentelijke Erfgoedverordening maar meer nog, dat wat wij zouden wensen zowel gemeente als SMLNT. Met andere woorden aandacht voor de tekortkomingen op het gebied van ons gemeentelijke monumentenbeleid. Hierbij maken we uiteraard gebruik van hetgeen we eind hoofdstuk 2 concludeerden. Met behulp van de conclusies van de hoofdstukken 2 en 3 proberen we niet alleen een 'gewenste' maar zeker een 'haalbare situatie' te schetsen.

In **hoofdstuk 4** proberen we handen en voeten te geven aan hetgeen, zowel gemeente als SMLNT, hebben vastgesteld in voorgaande. Wat doen we nu met hetgeen we constateerden in hoofdstuk 3, te weten het 'verschil' tussen gewenste en huidige situatie van de monumentenzorg in onze gemeente. In dit hoofdstuk schatten we in wat op basis van geconstateerde verschillen de beleidsdoelen ons inziens moeten zijn voor dit beleidsplan. Beleidsdoelen zijn hierbij niet meer dan afspraken die de basis vormen voor concreet uit te voeren activiteiten. Al analyserend leiden we vervolgens onze beleidsdoelen af aan de hand van een strategisch bedrijfsmodel.

In **hoofdstuk 5** staan planning en financiën centraal. Weergegeven is binnen welk tijdsbestek het beoogd beleid kan worden gerealiseerd en welke stappen dienen te worden genomen voor totstandkoming van meerjarige financiering van het monumentenbeleid.

In **hoofdstuk 6** geven we de overall conclusies van het beleidsplan weer en formuleren we aan de hand van deze conclusies finale aanbevelingen.

Indien nodig valt het beleidsplan terug op aangereikte kennis in de bijlagen. Wij stellen voor dat dit beleidsplan na goedkeuring van participerende partijen, de gemeente en SMLNT, breed wordt uitgezet binnen onze gemeente. Het document zal zeker ter kennis dienen te worden gesteld aan alle betrokkenen die zich binnen onze gemeente bezighouden op het gebied welzijn, cultuur, etc. Waarbij wij in het bijzonder denken aan vertegenwoordigers van de lokale politieke partijen.

Wij als bestuur van SMLNT hopen met dit beleidsplan 2018 - 2024 een bijdrage te kunnen leveren voor een doelmatig gemeentelijk monumentenbeleid

Het bestuur van Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel (Noordelijk Trimdeel)

Samenvatting

SMLNT is een op initiatief van de voormalige gemeente Leeuwarderadeel opgerichte organisatie, zonder winstoogmerk. SMLNT bestaat uit vrijwilligers ambtelijk ondersteund van gemeentewege. De belangrijkste taak van SMLNT is instandhouding van vier historische kerktorens in het Noordelijk trimdeel te weten die van Hijum, Finkum, Stiens en Jelsum. SMLNT assisteert de gemeente verder in genoemd gebied op onderdelen van de monumentenzorg zoals bevordering historisch besef omtrent historische gebouwen of landschappen. Onderhavig beleidsplan betreft het beleidsplan 2018 -2024 van de SMLNT. Herijking van het voormalige beleidsplan 2011-2018 was nodig door, 1^e, fusie van de gemeente Leeuwarderadeel met de gemeente Leeuwarden, 2^e, het aflopen vigerend Beleidsplan 2011-2018 en 3^e nieuwe wetgeving op het gebied van Monumentenzorg.

Evenals de meeste Friese gemeenten voert de gemeente Leeuwarden een bescheiden gemeentelijk monumentenbeleid. Op gemeentelijk niveau is d.d. 13 februari 2017 de verordening tot wijziging van de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden vastgesteld door de raad. De Erfgoedverordening van de gemeente Leeuwarden is daarmee nagenoeg aangepast aan wijzigingen in de landelijke wetgeving. Er is nog te beperkt aandacht bij het publiek voor monumentenzorg. Al dient wel te worden opgemerkt dat dit zo maar kan veranderen als meer aandacht voor monumentenzorg zou worden geschonken in de media. Hoge opkomsten bij lezingen over historische onderwerpen in Tresoar getuigen hiervan. In voormalig Leeuwarderadeel alleen zijn 25 rijksmonumenten geregistreerd. Bekende rijksmonumenten zijn behalve de historische kerken ook gebouwen als Dekema- en Martenastate. Voor beheer van beide state's richtte de voormalige gemeente stichtingen op. Overige rijksmonumenten worden beheerd door particulieren. Een voorbeeld in deze is 'Het Dokters Hûs' aan de Lange Buorren te Stiens. Het was de bedoeling van de gemeente om het beheer van kerktorens, op dezelfde manier als bij de state's, neer te leggen bij een separate stichting. Voordeel van stichtingen is dat deze in aanmerking kunnen komen voor steun van particuliere fondsen. Voor gewenste beheer van genoemde vier kerktorens richtte de voormalige gemeente Leeuwarderadeel in 1996 de Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel (nog SML) op. In 2010 kwam de laatste grote kerktoren, i.c. die van de Stiens, in eigendom van SMLNT. Vanaf dat moment liet SMLNT de gemeente weten, dit aan de hand van **nieuwe** statuten, meer activiteiten op het gebied van monumentenzorg te willen oppakken.

Het beleidsplan 2011 - 2018, waarin SMLNT haar toekomstvisie neerlegde, vormt nog steeds de basis van haar huidig maar ook toekomstige rol op het gebied van monumentenzorg in het Noordelijk Trimdeel van de gemeente Leeuwarden. Het nieuwe beleidsplan 2018-2024. Aan de hand van analyse van de huidige situatie en een mogelijke gewenste situatie, getoetst aan de actuele regelgeving, is in onderhavig beleidsplan een toekomstvisie en een toekomstige missie beschreven van het mogelijke monumentenbeleid in onze deel van gemeente. Met behulp van een bedrijfsmatige benadering slaagde SMLNT er in de volgende strategische beleidsuitgangspunten af te leiden:

- A. *Er wordt gestreefd naar verbreding van de huidige gemeentelijke monumentenzorg,*
- B. *Taakuitvoer hiervan wordt in deze gemeente qua uitvoering nauwgezet ingevuld,*
- C. *Efficiënte edoch volwaardige ambtelijke ondersteuning wordt nagestreefd,*
- D. *Er wordt programmatisch gewerkt met een consistente planning,*
- E. *Een degelijke meerjarige financiële onderbouwing wordt nagestreefd,*
- F. *Aan de hand van een vijfjaarlijkse beleidsnota, die jaarlijks dient te worden geëvalueerd, wordt gestreefd naar een duurzame meerjarige politieke ondersteuning.*
- G. *Er worden gestreefd naar brede communicatie. Alle betrokkenen en desgewenst alle belangstellenden worden geïnformeerd over de beoogde gemeentelijke monumentenzorg*

Uit genoemde beleidsuitgangspunten leidde SMLNT vervolgens beleidsdoelen af. Deze beleidsdoelen zijn de uitkomsten van dit beleidsplan. Aan de hand van een haalbare planning van deze beleidsdoelen zijn programma's op jaarbasis opgesteld en uitgezet gedurende de zes jaar aan de looptijd (2018-2024) van dit beleidsplan.

Afbeelding 6

Gebouw van het voormalige restaurant van Noordelijke Lokaal Tramwegspoor Fryslân te Stiens aan de Lutschedyk.

Dit spoor was onderdeel van het 'Dokkumer Lokaaltsje'

Hoofdstuk 1

Wettelijke kader van het monumentenbeleid

In dit hoofdstuk vragen we aandacht voor de kaders van het huidige monumentenbeleid. Hierbij streven we ernaar om de lezer een en ander zo actueel mogelijk beeld aan te bieden. Zo nodig wordt teruggevallen op Bijlage 1, Hoofdpijnen ontwikkeling monumentenbeleid voormalige gemeente Leeuwarderadeel.

1.1 Wettelijk kader Monumentenbeleid

Vanaf d.d. 1 juli 2016 vervangt de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988. Voor de totstandkoming het Monumentenbeleid wordt verwezen naar Bijlage 1, Hoofdpijnen ontwikkeling monumentenbeleid voormalige gemeente Leeuwarderadeel. Met betrekking tot de nieuwe Erfgoedwet in relatie tot voorgaande regelgeving kan het volgende worden opgemerkt:

- Qua aanwijzing monumenten; deze blijft nagenoeg gelijk aan de thans geldende uitvoering dit temeer daar de criteria voor aanwijzing van rijksmonumenten niet veranderen. Wel is het zo dat binnen de Erfgoedwet het tenminste vijftig jaar criterium voor monumenten minder strikt wordt gehanteerd. Daarentegen is het wel zo dat men in de komende tijd ernaar streeft het aantal toe te wijzen rijksmonumenten zoveel mogelijk beperkt.
- Qua bescherming van monumenten; de wijze van bescherming van rijksmonumenten blijft in de nieuwe wet nagenoeg onveranderd.
- Wat echter wel verandert; de vergunningverlening voor archeologische rijksmonumenten gaat in 2021 over naar de Omgevingswet.
- In de Erfgoedwet verandert daarnaast de zogenaamde ensemble-toekenning. Zo'n ensemble-toekenning betekent dat bij Rijksmonumenten meestal eveneens het interieur van het betreffende Rijksmonument werd gewaardeerd c.q. beschermd. In de nieuwe regeling is het niet vanzelf sprekend dat impliciet interieurs worden meegenomen en beschermd.

1.2 Taakverdeling monumentenzorg in de Erfgoedwet over de verschillende overheidsniveau's

In het kader van de nieuwe Erfgoedwet geldend vanaf 2016 is de taakverdeling over de verschillende overheidslagen aangepast. De drie overheidslagen verantwoordelijk voor de aansturing van het monumentenbeleid zijn globaal het volgende:

Het Rijk blijft verantwoordelijk voor het monumentenstelsel in het algemeen, voor de rijksmonumenten in het bijzonder en voor een adequate kennisinfrastructuur via de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

De provincies hebben en houden een regierol voor de gebiedsgerichte monumentenzorg. Zo is de provincie verantwoordelijk voor de provinciale steunfuncties monumentenzorg en archeologie en voor de provinciale monumentenwacht. Daarnaast verzorgt de provincie het regionale Restauratie Opleiding Project.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor monumentenzorg op gemeentelijk niveau en voor de directe uitvoering van de monumentenwet Een nieuwe bestemming voor een monument kan (mogelijkheden tot) het behoud van het monument vergroten. Gezien de (aanstaande) leegstand van kerken, scholen, boerderijen en industriële complexen ligt hier een grote opgave.

In de praktijk betekent dit dat Het Rijk qua taak, wel of niet samen met de andere overheden, erop gericht is om monumenten te beschermen tegen verloedering en zo mogelijk in de planperiode van leegstand te komen tot herbestemming naar een nieuwe functie. Dat

verschafft de ruimte qua tijd om plannen te ontwikkelen en financiers te vinden. Ter realisatie van genoemde mogelijk herbestemming is het de bedoeling dat een zogenaamd 'Wind- en Waterdichtregeling' en een Kennisprogramma Herbestemming worden opgesteld. Daarnaast zal het rijk vorm gaan geven aan nieuw financieringssysteem met betrekking tot de restauratie van monumenten. Daartoe komt vanaf 2021 een structureel budget beschikbaar gesteld voor dit type restauratie. Het Rijk wil samen met provincies beoordelen welke projecten in een gebied van vitaal belang zijn, in welk meerjarenperspectief de restauraties geplaatst moeten worden en welke andere overheden willen participeren in de financiering. Projecten die door gemeenten of provincies worden voorgedragen komen in aanmerking voor rijkssubsidie.

Voor de provincies zal dit trapsgewijs de volgende veranderingen met zich mee brengen:

- verplicht opstellen van een structuurvisie (nieuwe Wet ruimtelijke ordening);
- adviesverplichting van het college van Gedeputeerde Staten over wijzigen van monumenten buiten de bebouwde kom wordt omgezet in een adviesbevoegdheid. Dat betekent dat de GS- colleges kunnen aangeven in welke gevallen zij nog advies wil afgeven bij restauratieplannen van rijksmonumenten (zoals bijvoorbeeld bij ingrijpende wijzigingen, sloop of herbestemming);
- provinciale inbreng in de verdeling van rijksmiddelen voor het structureel gebiedsgericht restauratiebudget;
- inzicht in het provinciaal bestand aan erfgoed via de erfgoedbalans;
- daarnaast vervallen voor de provincies de volgende taken:
 - geen adviestaak meer in bij het aanwijzen van beschermde stads- en dorpsgezichten;
 - geen adviestaak meer voor het wijzigen van monumenten binnen de bebouwde kom;

Ten aanzien van voorgesteld provinciale monumentenbeleid kan worden opgemerkt dat in onze provincie (Fryslân) sommige taken al vergaand zijn opgepakt. Zo wordt gewerkt aan opstellen van een provinciale structuurvisie, vaststelling van een Cultuurhistorische Waardenkaart en invulling geven aan de advisering voor het buitengebied. Daarnaast zijn deels gebiedsgerichte restauratiebudgetten reeds ter beschikking gesteld na inventarisatie en een aan de hand daarvan opgestelde prioritering.

Op gemeentelijk niveau is d.d. 13 februari 2017 de verordening tot wijziging van de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden vastgesteld door de raad. De Erfgoedverordening van de gemeente Leeuwarden is daarmee nagenoeg aangepast aan wijzigingen in de landelijke wetgeving. Door vervanging van de Monumentenwet 1988 in de Erfgoedwet is voor beschermde monumenten een 'instandhoudingsplicht' tot stand gekomen. Voor gemeentelijke monumenten is genoemde plicht opgenomen in de Erfgoedverordening Leeuwarden. Daarnaast heeft de gemeente de regels met betrekking tot beheer van archeologische terreinen aangepast vanwege de herziening van de gemeentelijke archeologische waardenkaart naar aanleiding van het in 2014 toegevoegde grondgebied. Het samengaan d.d. 1 januari 2018 met de gemeente Leeuwarden van gebieden van de voormalige gemeenten Leeuwarderadeel respectievelijk deels Littenseradeel zal uiteraard een nieuwe inhaalslag vergen van de gemeentelijke archeologische waardenkaart

1.3 Vergunningverlening monumentenzorg

Voor verbouwing en onderhoud van monumenten geldt, dat er nagenoeg altijd een vergunning nodig is. In de gemeente Leeuwarden is dit vastgelegd in hierboven reeds genoemde gemeentelijke Erfgoedverordening d.d. 13 februari 2017. Hierin is een zogenaamde instandhoudingsplicht opgenomen op grond waarvan het is verboden een

beschermd monument te beschadigen of te vernielen. Expliciet is het verboden, zonder of in afwijking van een vergunning,:

- a. een beschermd monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
- b. een beschermd monument te gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd.

Het vergunningstelsel voor gebouwde monumenten, waartoe ook tuinen en parken dienen te worden gerekend, is sinds 1 oktober 2010 reeds ondergebracht in de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht* (WABO). In de WABO is een stelsel van de omgevingsvergunning opgenomen. Voor alle monumenten behalve de archeologische rijksmonumenten is een omgevingsvergunning vereist.

Zowel de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht als de Erfgoedwet bevatten een vergunningplicht met betrekking tot onder meer het wijzigen, verstoren, slopen of verplaatsen van een beschermd monument. Voor gebouwde monumenten is bijna altijd de gemeente bevoegd om hierop te beslissen. Bij bovengemeentelijke belangen is dat de provincie of de minister.

1.4 Subsidiebeleid monumentenzorg

Voor de meeste eigenaren van rijksmonumenten betekent de Erfgoedwet concreet handhaving van bestaande subsidiebepalingen terwijl inhoudelijk instandhouding van monumenten nagenoeg niet wijzigt. Wel vervangt de *Subsidieregeling instandhouding monumenten* (Sim) en is gebaseerd op de Erfgoedwet, het bestaande *Besluit rijkssubsidiering instandhouding monumenten 2013* (Brim 2013).

Om de monumenten in de gemeente te behouden en desgewenst om waardevolle panden aan te wijzen tot gemeentelijk monument heeft de gemeente beleid ontwikkeld. Dit beleid waaronder ook mogelijkheid tot subsidiering is vastgelegd in de reeds genoemde gemeentelijke Erfgoedverordening.

1.5 Conclusies

- D.d. 1 juli 2016 verving de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988. Evenals bij de voorgaande wet zijn qua uitvoering van de monumentenzorg drie overheidslagen betrokken, i.c. het Rijk, de provincies en de gemeenten. Het Rijk neemt nog meer dan daarvoor de centrale rol op zich. In bijzonder betreft dit de zorg voor aangewezen Rijksmonumenten en de zorg voor een doelmatig adequate kennisinfrastructuur met behulp van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).
- De provincies krijgen de regie voor gebiedsgerichte monumentenzorg. Zij zijn verantwoordelijk voor de provinciale steunfuncties monumentenzorg alsmede archeologie en voor de provinciale monumentenwacht.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor monumentenzorg op gemeentelijk niveau en voor directe uitvoering van de monumentenwet. Een nieuwe bestemming voor een monument kan (mogelijkheden tot) het behoud van het monument vergroten. Gezien de (aanstaande) leegstand van kerken, scholen, boerderijen en industriële complexen ligt hier een omvattende taak.
- Om monumenten in de gemeenten te behouden en desgewenst om waardevolle panden aan te wijzen dient de gemeente beleid te ontwikkelen. Dit beleid dient de gemeente vast te leggen in een gemeentelijke Monumentenverordening. In genoemde verordening is regelgeving opgenomen met betrekking tot vergunningverlening en handhaving van de gemeentelijke monumentenzorg
- Op gemeentelijk niveau is d.d. 13 februari 2017 de verordening tot wijziging van de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden vastgesteld door de raad. De Erfgoedverordening van de gemeente Leeuwarden is daarmee nagenoeg aangepast aan

wijzigingen in de landelijke wetgeving. In bijzonder is hierbij de in de Erfgoedwet de voor beschermde monumenten een 'instandhoudingsplicht' tot stand gekomen.

Afbeelding 7
Zicht op de kerk van het dorp Jelsum

Hoofdstuk 2

Huidige situatie

In dit hoofdstuk is beschreven hoe globaal in de gemeente Leeuwarden invulling wordt gegeven aan gemeentelijke monumentenzorg. Welke gemeentelijke Monumentenverordening(en) zijn er zoal en op welke wijze betreft de gemeente haar inwoners bij haar beleid op het gebied van monumentenzorg. In dit hoofdstuk ook aandacht welke rol in dit proces is toebedeeld aan de Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel Noordelijk Trimdeel. Wel is het zo dat we ons in dit beleidsplan beperken tot het gebied van het Noordelijk Trimdeel oftewel het gebied van de voormalige gemeente Leeuwarderadeel. Het ontbreekt SMLNT immers aan kennis maar daarnaast aan tijd om alle noodzakelijke aspecten voor een afgewogen beleidsplan voor de opgeschaalde gemeente Leeuwarden op te kunnen stellen.

2.1 Monumentenbeleid in de voormalige gemeente Leeuwarderadeel en de huidige gemeente Leeuwarden

Alhoewel de eerste echte Monumentenwet in 1988 in werking trad duurde het tot het midden van de jaren negentig alvorens de meeste gemeenten door Het Rijk maar vooral ook door de provincies tot actie werden gemaand. Zo rond 1995-1997 zijn dan ook de eerste gemeentelijke beoordelingscommissies opgericht. De meeste provincies hadden zich echter daarvoor al verregaand verdiept in de monumentenzorg en waren derhalve in staat om desgewenst gemeenten daarbij te ondersteunen. De gemeentelijke monumentenzorg concentreert zich in deze periode, midden jaren negentig, in feite op, 1^e vergunningverlening van bouwkundige wijzigingen c.q. aanpassingen van geregistreerde rijksmonumenten en 2^e verwerven van ambtelijke kennis op dit gebied en waarborging daarvan op gemeentelijk niveau.

Wat betreft het eerste aspect bevond de gemeente zich in een aparte situatie. Behalve de formele afhandeling van vergunningen ten behoeve van de rijksmonumenten was de voormalige gemeente Leeuwarderadeel eveneens eigenaar van een vijftal kerktorens. Deze eigendomsituatie gaat terug tot de Staatsregeling van de Bataafse Republiek in 1798 toen de gemeente de kerktorens in eigendom kreeg in het kader van de rampenbestrijding. Als eigenaar van de kerktorens was de gemeente immers beter in staat bij rampen het luidden van klokken centraal aan te sturen.

In de voormalige gemeente Leeuwarderadeel zijn thans 25 rijksmonumenten geregistreerd. De meest bekende rijksmonumenten in voormalig Leeuwarderadeel zijn historische kerken maar ook een paar gebouwen als Dekema- en Martenastate. Voor beide genoemde state's zijn separate stichtingen opgericht voor het beheer ervan. Overige rijksmonumenten worden beheerd door particulieren of particuliere organisaties. De voormalige gemeente Leeuwarderadeel wilde het beheer van de kerktorens, op dezelfde manier als bij de state's, neer leggen bij een separate stichting. Voordeel van stichtingen is namelijk dat deze in aanmerking kunnen komen voor steun van particuliere fondsen. Voor eigendommen van overheden, zo ook gemeenten, ligt particuliere steun minder in de rede. Als bijkomend voordeel ontvangen stichtingen 15% meer Rijkssubsidie bij aanvraag van instandhoudingsplannen voor Rijksmonumenten. Ter realisatie van het beoogde doel, oprichting van een separate stichting voor beheer van kerktorens, benaderde de gemeente rond 2003 de reeds in 1996 opgerichte Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel (SML). Behalve Rijksmonumenten is in de voormalige gemeente Leeuwarderadeel een aantal beeldbepalende percelen vermeld op de lijst van Monumenten Inventarisatie Project regio Noord van november 07. Een voorbeeld hiervan is het beschermde dorpsgezicht Jelsum. Deze lijst vestigt verder de nadruk op de diverse dorpsgezichten en karakteristieke

landschapselementen in de genoemde voormalige gemeente. Het Noordelijk Trimdeel zijn daarnaast twee gemeentelijke monumenten in casu, de voormalige remise van Noord Friese lokaalspoorweg Maatschappij (NFLM) aan de Lutschedyk te Stiens en de Molen aan de Molendyk ook te Stiens.

Op gemeentelijk niveau stelde d.d. 13 februari 2017 de raad van de gemeente Leeuwarden de verordening tot wijziging van de Erfgoedverordening vast. De gemeente Leeuwarden loopt daarmee in de pas van de landelijke wetgeving. Een belangrijk instrument in deze verordening is dat voor beschermde monumenten, zo ook gemeentelijke monumenten, een 'instandhoudingsplicht' tot stand is gekomen. Daarnaast heeft de gemeente de regels met betrekking tot beheer van archeologische terreinen aangepast vanwege de herziening van de gemeentelijke archeologische waardenkaart naar aanleiding van het in 2014 en in 2018 toegevoegde grondgebied.

De Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden regelt:

- de aanwijzing van gemeentelijke monumenten (ook archeologisch);
- de instandhouding van gemeentelijke monumenten en archeologische terreinen;
- de aanwijzing en bescherming van gemeentelijke stads- en dorpsgezichten;
- de inschakeling van de onafhankelijke adviescommissie bij beschermde monumenten.

2.2 Behandeling van monumentvergunningaanvragen in de gemeente Leeuwarden

De bij de gemeente ingediende vergunningaanvragen in het kader van de monumentenzorg worden beoordeeld door een gemeentelijke monumentencommissie. Deze commissie is ondergebracht bij de welstandscommissie (voorheen Hûs en Hiem). De juridische toetsing vindt in dit verband plaats aan de hand van de gemeentelijke Erfgoedverordening. De erfgoedverordening is nadrukkelijk gelieerd aan de nieuwe Erfgoedwet. Het wijzigingen 'van' c.q. 'aan' een beschermd monument dan wel een gemeentelijk monument dienen te worden getoetst aan de met de Erfgoedverordening verbonden 'Uitvoeringsrichtlijnen Monumentenzorg Leeuwarden'.

2.3 Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel Noordelijk Trimdeel (SMLNT)

Voor het ontstaan van SMLNT verwijst ik u naar Bijlage 1, Hoofdpijnen historische ontwikkeling van monumentenzorg in voormalige gemeente Leeuwarderadeel. Zoals daarin weergegeven was het de gemeente Leeuwarderadeel die het initiatief nam tot oprichting van SML. Zo stond zij in 1996 ook aan de basis van oorspronkelijke SML. De stichting ambieert echter een bredere taakinvulling die zich niet enkel beperkt tot beheer van de kerktorens. Betrokkenheid van inwoners is belangrijk, maar het voornaamste is het nemen van initiatieven die tot doel hebben om het nader te inventariseren cultureel erfgoed van waarde in de gemeente, te behouden en te beschermen. Daarnaast is het belangrijk om de inwoners daarvan deelachtig en daaraan medeplichtig aan te maken. De statuten van SML, hieronder op hoofdpijnen weergegeven (ook bijgevoegd als Bijlage 2), bieden daartoe nadrukkelijk de ruimte. SML legde zich aan de hand van de statuten de volgende doelstellingen op:

1. Onderhoud en restauratie rijksmonumenten in juridisch eigendom,
2. Inventariseren en documenteren, in het kader van de bescherming van cultureel erfgoed in de dorpen en het buitengebied, van: waardevolle gebouwen, dorpsgezichten, tuinen, parken en landschapsbeelden en oude en karakteristieke bomen,
3. Informatie van en over en zo nodig spreekrecht in de welstands- en monumentencommissie
4. Kennis en inspraak bij sloopplannen wanneer nodig
5. Stimuleren van een gemeentelijke monumentenlijst
6. Verwerven, herstellen en verkoop beeldbepalende gebouwen en objecten
7. Toezicht, voorlichting en onderzoek rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
8. Voorlichting en educatie t.b.v. de openbare mening

Het bestuur van de huidige SMLNT schaart zich nog onverkort achter hierboven genoemde doelstellingen.

2.3.1 Taakuitvoer SML

Sinds haar oprichting d.d. 17 september 1996, heeft Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel (SML) zich in het bijzonder toegelegd op beheer en begeleiding van de restauratie van de kerktorens in Finkum, Hijum, Jelsum en Stiens en verwerving van het eigendom van de torens. Voor genoemde restauraties verstrekten het Rijk en de provincie Fryslân subsidies, terwijl de gemeente Leeuwarderadeel garant stond voor de kosten van het niet subsidiabele deel. Door aanschrijving van externe fondsen probeerde SMLNT daarnaast bij externe fondsen aanvullend extra inkomsten te genereren. Na 2011 werden de kosten voor onderhoud uit het Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (BRIM) tot 65% vergoed. Voor het resterende deel 35% was de gemeente financieel verantwoordelijk. Voor de in eigendom verkregen torens, ontving SML een vergoeding van de gemeente voor dekking van vaste lasten, klein onderhoud en beheer. Voorjaar 2010 specificeerde SML voor het behalen van haar doelen de in onderstaande tabel weergegeven beleidspunten.

Tabel Beleidspunten SMLNT

Nr.	Objecten	Situatie	Gegevens
1	Rijksmonumenten	Eigen bezit	Kerktorens Finkum, Hijum,
2	Rijksmonumenten	Eigen bezit	Kerktorens Jelsum, Stiens
3	Gemeentelijke monumenten	Bezit derden	Voormalige tramremise NFLT en Molen te Stiens
4	Monumenten voorlopige Provinciale lijst	Geen	Zie lijst RCE (Provinciale lijst)
5	Beschermd dorpsgezicht	Inventariseren	O.a. dorpsgezicht Jelsum
6	Andere dorpsgezichten die aandacht en oplettendheid vragen	Inventariseren	Geen
7	Landschaps- en dorpselementen die aandacht en oplettendheid vragen o.a. bruggen, graven, bomen	Inventariseren	Geen

Taken

- ad 1. beheren volgens regels RCE
- ad 2. Beheren volgens regels RCE
- ad 3. overleg met gemeente over gemeentelijk monumentenbeleid
- ad 4. idem, en in de toekomst overleg met eigenaren over behoud monumenten
- ad 5. geen acties tenzij ingrepen van buitenaf dit noodzakelijk maken (bijvoorbeeld maatregelen i.v.m. komst nieuwe vliegtuigen vliegbasis leeuwarden)
- ad 6. inventarisatie
- ad 7. inventarisatie

Financiële middelen

a. beheer en restauratie van het eigen bezit (inclusief bijkomende kosten zoals verzekeringen etc.			
b. doen van onderzoek en voorlichting t.b.v. punten 3 t/m 7			
c. eventuele aan- en verkoop van kwetsbare objecten onder de punten 3 t/m 7			
d. voeren van de interne administratie, huisvesting e.d.			
ad a.	1. beheer	gemeente	vast jaarlijks bedrag
	2. restauraties	rijksbijdrage volgens SIM gemeente	3% van herbouwwaarde torens waarvan 50 % subsidabel
ad b en c.	1. overleg met gemeente over substantiële bijdrage		
	2. verwerven van eigen middelen door fondsen, legaten, schenkingen, acties, etc.		
ad d.	gemeente	vast bedrag	

2.4 Overige initiatieven op het gebied van cultureel erfgoed in voormalig Leeuwarderadeel

Behalve SML NT houden zich binnen de voormalige gemeente Leeuwarderadeel de volgende organisaties eveneens bezig met het cultureel erfgoed:

- Stichting Dekemastate,
- Stichting Martenastate,
- Documentatiestichting Leeuwarderadeel,
- Stichting Alde Fryske Tsjerken,
- De Fryske Môle,
- De verschillende dorpsbelangen en Plaatselijk belang Stiens.

Van deze organisaties kan worden opgemerkt dat ze zich bezighouden op onderdelen van het monumentenzorg van de voormalige gemeente Leeuwarderadeel maar niet het geheel. Genoemde organisaties werden c.q. worden desgewenst nadrukkelijk bij de discussies te betrokken.

2.5 Concluderend

Als we de huidige monumentenzorg van onze gemeente in bijzonder gericht op het Noordelijk Trimdeel tegen het licht houden kunnen we het volgende concluderen:

- Evenals het merendeel van de meeste Friese gemeenten voerde c.q. voerde de voormalige gemeente Leeuwarderadeel en ook de gemeente Leeuwarden een relatief bescheiden gemeentelijk monumentenbeleid,
- Uitvoer van overeenkomstig de regelgeving te verlenen vergunningen besteedde de voormalige gemeente Leeuwarderadeel uit aan de Welstandscommissie Hus en Hiem. Waarmee zij voldeed aan de wettelijke eisen. Het aantal te behandelen vergunningsaanvragen bleef beperkt,
- De gemeente heeft Leeuwarden een gemeentelijke Erfgoedverordening voor monumentenzorg, waarmee ze voldoet aan de nieuwe Erfgoedwet van 2016,
- Het wijzigingen 'van' c.q. 'aan' een beschermd monument dan wel een gemeentelijk monument is vergunningplichtig en dient te worden getoetst aan de met de Erfgoedverordening verbonden 'Uitvoeringsrichtlijnen Monumentenzorg Leeuwarden'.
- De voormalige gemeente vroeg Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel, Stichting Dekemastate, Stichting Martenastate en soms de Documentatiestichting Leeuwarderadeel en Plaatselijke belangen haar te assisteren bij uitvoer van onderdelen van monumentenzorg.
- De taakuitvoer van SMLNT is gebaseerd op haar statuten. Met behulp van tabellen zijn de in de statuten door SMLNT toegepaste Beleids punten, afgeleide Taken en de daarvoor benodigde Financien verduidelijkt.

Hoofdstuk 3

Gewenste situatie

In dit hoofdstuk gaan we na wat een wenselijke en doelmatige werkwijze zou zijn voor de zorg van monumenten in het gebied van de voormalige gemeente Leeuwarderadeel (Noordelijk trimdeel gemeente Leeuwarden). Dit doen we aan de hand van taken die een goed functionerende gemeentelijke monumentencommissie monumentencie dient te verrichten. Alleen een daadkrachtige monumentencommissie zou SMLNT in staat stellen om binnen de door haar gestelde kaders tot realisatie te komen van de in dit verband gewenste situatie. Vergelijking van waargenomen tekortkomingen met die van een goed functionerende gemeentelijke commissie verschaft ons de informatie op welke punten verbetering mogelijk is. Koppeling van deze verbeteringspunten aan de in dit deel van onze gemeente op monumentengebied actieve organisaties verschaft ons daarmee inzicht in een gewenste situatie.

3.1 Inleiding

D.d. 1 juli 2016 verving de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988. Deze nieuwe wet is vanaf dat moment het beleidskader waarbinnen de SMLNT dient te manoeuvreren. Evenals bij voorgaande wetgeving wat betreft monumentenzorg zijn hierbij de in ons land belangrijkste drie overheidslagen, i.c. het Rijk, de provincies en de gemeenten, betrokken. Het Rijk eist in dit verband nog meer dan daarvoor haar central rol op. In bijzonder zal zij zorg dragen voor aangewezen Rijksmonumenten en voor een doelmatig adequate kennisinfrastructuur met behulp van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). De provincies krijgen een regierol voor gebiedsgericht c.q. landelijk monumentenzorg. Zo worden zij verantwoordelijk voor provinciale steunfuncties monumentenzorg, archeologie en de provinciale monumentenwacht. Gemeenten worden verantwoordelijk voor monumentenzorg op gemeentelijk niveau en voor de directe uitvoering van de monumentenwet. Zo zijn de volgende uitvoerende taken, in casu de drie pijlers waarop de Erfgoedwet rust, bij de gemeente neergelegd te weten:

- 1^e monumentenzorg mee laten wegen in het kader van de Ruimtelijke Ordening;
- 2^e krachtiger en eenvoudiger regelgeving en
- 3^e bevorderen herbestemmen van monumenten

De gedachte er achter is dat gemeente, omdat ze direct zicht hebben op locaties, een veel grotere kans hebben tot het vinden van nieuwe bestemmingen van een monument waardoor het behoud van monumenten nadrukkelijk wordt vergroot. Gezien de (aanstaande?) leegstand van kerken, scholen, boerderijen en industriële complexen ligt hier een omvattende taak.

Om de zorg van monumenten in gemeenten te behouden en desgewenst om aanvullend waardevolle panden aan te wijzen dient de gemeente daartoe beleid te ontwikkelen. Dit beleid legt de gemeente vast in een gemeentelijke Monumentenverordening c.q. Erfgoedverordening. In zo'n verordening dient regelgeving te worden opgenomen met betrekking tot vergunningverlening en handhaving van de gemeentelijke monumentenzorg. Samengevat zijn de volgende aspecten belangrijk voor een doelmatig gemeentelijk monumentenzorg:

- Vastgestelde gemeentelijke Erfgoedverordening,
- Transparante doelstelling c.q. taken gemeentelijke monumentencommissie,
- Lijst van aangewezen gemeentelijke monumenten.

Met betrekking tot genoemde drie aspecten kan het volgende worden opgemerkt:
Erfgoedverordening

De gemeenteraad van de gemeente Leeuwarden stelde d.d. 13 februari 2017 de Verordening tot wijziging van de Erfgoedverordening vast. Met deze nieuwe

Erfgoedverordening is het monumentenbeleid van de gemeente Leeuwarden aangepast aan de wijzigingen in de actuele landelijke wetgeving. In overeenstemming met die Erfgoedwet is voor beschermde monumenten in de deze Erfgoedverordening een instandhoudingsplicht tot stand gekomen. Aanvullend heeft de gemeente de regels met betrekking tot beheer van archeologische terreinen aangepast vanwege de herziening van de gemeentelijke archeologische waardenkaart naar aanleiding van het in 2014 toegevoegde grondgebied. Het samengaan d.d. 1 januari 2018 met de gemeente Leeuwarden van gebieden van de voormalige gemeente Leeuwarderadeel respectievelijk deels Littenseradeel zal uiteraard een nieuwe inhaalslag vergen voor de gemeentelijke archeologische waardenkaart.

Gemeentelijke monumentencommissie

In de nieuwe gemeentelijke Erfgoedverordening staat onder Hoofdstuk 1 onder 'i' de mogelijkheid tot instellen van onafhankelijke adviescommissie. Deze onafhankelijke adviescommissie heeft als taak om op basis van artikel 15 Monumentenwet 1988 (nog vigerend) het college van B & W op verzoek of uit eigen beweging te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet 1988, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, deze verordening, het monumentenbeleid en het archeologiebeleid;

Lijst van aangewezen gemeentelijke monumenten

In de nieuwe gemeentelijke Erfgoedverordening staat onder Hoofdstuk 1 onder 'b' de mogelijkheid tot totstandkoming van gemeentelijke monumentenlijst

3.2 Wat is nu een doelmatig gemeentelijk erfgoedzorg annex monumentenzorg

De Erfgoedwet Artikel 15 stelt met betrekking tot de gemeentelijke monumentencie:

'De gemeenteraad stelt een verordening vast waarin ten minste de inschakeling wordt geregeld van een commissie op het gebied van de erfgoedzorg die burgemeester en wethouders adviseert over aanvragen om vergunning als bedoeld in de Wet Artikel 11. Van de commissie maken leden van burgemeester en wethouders van de desbetreffende gemeente geen deel uit. Binnen de commissie zijn tenminste enkele leden deskundig op het gebied van de monumentenzorg'.

Om een indruk te krijgen wat wellicht een doelmatig gemeentelijk monumentenzorg zou zijn citeren we Jan Oomkes, wethouder monumentenzorg van de gemeente Zuidhorn in de provincie Groningen, tijdens een begin 2010 gehouden congres over gemeentelijk monumentenzorg.

Jan Oomkes gaf toen aan dat hij als bestuurder van een gemeente met 113 beschermde objecten, waaronder 20 archeologische monumenten, drie beschermde dorpsgezichten, een aantal gemeentelijke monumenten en een belangrijk deel van het Nationale Landschap Midden-Humsterland, gebaat is bij een goed functionerende en deskundige gemeentelijke monumentencommissie. De vijf commissieleden hebben door hun achtergrond en deskundigheid meerwaarde voor het behoud van het culturele erfgoed en doen dit op een adequate wijze door gevraagd en ongevraagd het gemeentebestuur te voorzien van waardevolle adviezen. Een en ander is vastgelegd in een gemeentelijke Monumentennota, waarbij de commissie nauw betrokken is geweest.

Desgewenst kunnen we bij omvangrijke zaken terugvallen, wat tot dusver nog niet is voorgekomen, op een provinciale kenniscommissie voor cultureel erfgoed waarin de Groninger gemeenten zijn vertegenwoordigd, maar ook de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in participeert, evenals een tweetal leden van onze gemeentelijke commissie.

Aanvullend rezen in 2012 bij de voorbesprekingen van de nieuwe Erfgoedwet in de Commissie Ladders vragen omtrent de gemeentelijke monumentencommissies. Deze vragen kwamen voort uit de uitkomsten van het onderzoek van de Erfgoedinspectie, "Een goed advies is het halve werk, onderzoek naar monumentencommissies" van 11 november 2008. De commissie Ladders sprak de hoop uit dat gemeenten de noodzaak van een groeiende bewustwording van de kwaliteit van de leefomgeving blijven erkennen en dat zij de monumentencommissies als nuttig instrument daartoe optimaal benutten.

Binnen de huidige regelgeving is een doelmatig gemeentelijk monumentenzorg c.q. erfgoedzorg blijkbaar (zie § 3.1) alleen mogelijk door een goed samenspel tussen gemeente en gemeentelijk monumentencommissie. Dat betekent dat gemeenten aan de ene kant de beschikking hebben over een deskundig en goed functionerende commissie maar aan de andere kant de politieke wil moeten tonen om voldoende ambtelijke capaciteit ter beschikking te stellen ter waarborging van het niveau van de monumentenzorg. Een door het college overeenkomstig de wet ingestelde commissie heeft de verplichting op zich genomen B&W te adviseren over bouwplannen waarvoor een monumentenvergunning vereist is. Voor het gemeentebestuur kan de commissie echter veel meer betekenen dan alleen invulling van deze minimale wettelijke taak. Zij biedt ook een kans om de cultuurhistorische identiteit van de woon- en werkomgeving te versterken. Het gemeentebestuur is gebaat bij een commissie die een zo breed mogelijke opdracht meekrijgt, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen wettelijke taken, taken op grond van gemeentelijke verordeningen en taken ter stimulering van cultuurhistorische kwaliteit.

Het takenpakket van een gewenste functionerende commissie zou er als volgt uit dienen te zien:

- Advies uitbrengen over wijzigingen, verplaatsing en sloop van rijksmonumenten (instandhoudingplicht !) op basis van de Erfgoedwet 2016,
- Advies uitbrengen over aanwijzing, wijzigingen, verplaatsing en sloop van gemeentelijke monumenten op basis van een steeds zo actueel mogelijke gemeentelijke verordening,
- Advies uitbrengen over voorstellen om rijksmonumenten aan te wijzen of uit het monumentenregister af te voeren.
- Advies uitbrengen aan de gemeenteraad over aanwijzingsvoorstellen voor beschermde stads- en dorpsgezichten; daaruit voortvloeiende (beschermende) bestemmingsplannen; en bouw- en sloopplannen in beschermde gezichten.
- Advies uitbrengen over plannen ten aanzien van het cultuurlandschap.
- Advies uitbrengen over archeologische zaken bij vergunningen voortkomend uit het bestemmingsplan of gemeentelijk archeologiebeleid.
- Indien van toepassing: advies uitbrengen aan de provincie over wijziging, verplaatsing en sloop van provinciale monumenten.
- Samen met de provincie zorgen voor een verantwoord en eerlijk monumentenzorg in de landelijke gebieden.
- Beleidsadviezen uitbrengen op het gebied van monumentenzorg, archeologie, bouwhistorie, architectuur(historie), cultuurlandschap en stedenbouw.

Samenvattend ziet SMLNT bovenvermeld takenpakket van een gewenste functionerende monumentencommissie zoals afgeleid en uiteraard mits goed uitgevoerd als **de gewenste situatie wat betreft gemeentelijke monumentenzorg** . Zij neemt hierbij dan ook de vrijheid deze **gewenste situatie** als uitgangspunt toe te passen.

3.3 Toetsing § 3.2 (gewenst pakket) aan § 2.3 (huidig pakket)

Tabel 1 geeft een globale vergelijking weer van de uitkomsten van § 3.2 aan § 2.3

Nr.	Taken	Uitkomsten § 3.2	Uitkomsten § 2.3	Verplicht	Wenselijk	Voorstel wat in de rede ligt
1.	Advisering Rijksmonumenten	actief adviseren	Voldoen aan verplichting	Ja	Ja	Streven naar actieve advisering
2.	Advisering gemeentelijke monumenten	actief adviseren	Geen advisering	Nee	Ja	Streven naar actieve advisering
3.	Advisering provinciale monumenten	actief adviseren	Geen advisering	Nee	Ja	Streven naar actieve advisering
4.	Advisering beschermde landschapsgezicht en	actief adviseren	Geen advisering	Nee	Ja	Streven naar actieve advisering
5	Advisering cultuurlandschap	actief adviseren	Geen advisering	Nee	Ja	Streven naar actieve advisering
6.	Advisering archeologische vindplaatsen	actief adviseren	Geen advisering	Ja	Ja	Streven naar actieve advisering
7.	Advisering gemeentelijk monumentenbeleid	actief adviseren	Geen advisering	Nee	Ja	Streven naar actieve advisering
8.	Aanwezigheid van een goede mon. Cie	Een commissie	Twee commissies	Ja	Ja	Streven naar deskundige gemeentelijke mon. Cie

Tabel Globale toetsing uitkomsten § 3.2 versus uitkomsten § 2.6

Weergegeven toetsing toont temeer aan dat er in onze gemeente nadrukkelijk winst valt te behalen op het gebied van de monumentenzorg. De rechter kolom van de tabel geeft expliciet aan waar de verbeteringspunten liggen qua uitvoer van het beleid.

Uiteraard is het niet zo dat we van de ene dag op de andere dag de gewenste situatie kunnen doen ontstaan. We kunnen nu eenmaal niet van de vloer op de zolder springen. Dit zal zijn tijd vragen en dan is het nog maar de vraag of we alles wel kunnen bereiken. Een en ander zal zorgvuldig dienen te worden voorbereid en de uitvoer ervan dient programmagewijze en planmatig te worden gerealiseerd.

3.4 Aandachtspunten voor totstandkoming van de gewenste kwaliteit van de monumentenzorg in onze gemeente (omgevingsanalyse)

Aan de hand van voorgaande tabel in § 3.3 is het duidelijk dat de monumentenzorg kan worden verbeterd in dit deel van onze gemeente. In deze paragraaf wordt nu geprobeerd aan de hand van voorgaande aan te geven welke betrokkenen instanties er in onze gemeente nodig zijn voor totstandkoming van de gewenste kwaliteit van de monumentenzorg.

Daar na te gaan welke attitude de betrokkenen hiervoor moeten aannemen en kunnen we afleiden welke acties we hieraan kunnen verbinden.

3.4.1 Relevante partijen en organisaties op het gebied van monumentenzorg in het noordelijk trimdeel van de gemeente Leeuwarden

Een omgevingsanalyse ofwel stakeholderanalyse geeft inzicht in de actoren in het veld van het systeem. Voor een proces is het van groot belang te weten wie stakeholders zijn. Het is dus zaak een stakeholderanalyse uit te voeren, ook wel 'omgevinganalyse' of 'krachtenveldanalyse' genoemd. De rol en houding van sommige stakeholders kunnen cruciaal zijn voor het slagen van een proces. Als deze stakeholders niet op tijd worden geïdentificeerd, dan worden ze ook niet betrokken. Partijen die ergens belang bij hebben, maar niet worden geïnformeerd en betrokken voelen zich niet serieus genomen en gerespecteerd. Dit kan hun houding tegenover het proces bepalen. De verschillende spelers zijn benoemd aan de hand van een hiërarchische indeling.

A Gemeente:

- I Politieke partijen,
- II Gemeenteraad,
- III College van B & W,
- IV Wethouder.

B Monumentencommissie / externe fondsen

- V Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel Noordelijk Trimdeel (SMLNT)
- VI Vergunningencommissie Rijksmonumenten verbonden aan Hus en Hiem
- VII Overige Stichtingen in Leeuwarderadeel op het gebied van monumentenzorg
Dekemastate, Martenastate en Documentatiestichting Leeuwarderadeel
- VIII Stichting Alde Fryske Tsjerken (SAFT)
- IX Stichting Fryske Mole
- IX Verenigingen van dorpsbelangen en plaatselijk belang Stiens,
- X Inwoners Noordelijk Trimdeel
- XI Steunpunt Monumentenzorg Fryslân
- XII Externe geldschieters

3.4.2 Aan de partijen en organisaties te koppelen attitude c.q. acties voor totstandkoming van de gewenste kwaliteit van de gemeentelijk monumentenzorg

I Politieke partijen,

De politieke partijen staan achter de gemeentelijk monumentenzorg. Zij onderschrijven dat cultureel erfgoed terdege een rol speelt binnen de huidige maatschappelijke afwegingen. Zij uiten hun bereidheid daartoe door hier blijf van te geven door positief stemgedrag bij besluitvorming met betrekking tot voortgang van de monumentenzorg. Zij hebben monumentenzorg nadrukkelijk een plaats gegeven in hun verkiezingsprogramma's. Een en ander valt of staat uiteraard bij aandragen van juiste informatie van de zijde van zowel de gemeente als van de SMLNT en desgewenst andere betrokkenen.

II Gemeenteraad,

De politieke partijen, vertegenwoordigd in de raad, stellen zich positief en actief op ten opzichte van het in de gemeente aanwezige culturele erfgoed. Daartoe in staat gesteld door juiste en doelmatige informatie van zowel ambtelijke zijde alsmede van de zijde van SMLNT en desgewenst andere betrokkenen.

III College van B & W.

Het college geeft de gemeentelijke monumentenzorg de noodzakelijke ruimte. Zij luistert goed naar de argumenten van onderhavig beleidsplan en probeert in de rede met de beschikbare middelen een zo positief en actief beleid te voeren. Hierbij wordt gedacht aan een adequate ambtelijke ondersteuning, terwijl de wethouder ruimte wordt geboden om SMLNT te ondersteunen.

IV Wethouder.

De Wethouder verantwoordelijk voor gemeentelijk monumentenzorg probeert (zo nodig ondersteunt door SMLNT) het proactieve beleid in dit verband in het college maar ook in de gemeenteraad ten uitvoer te brengen. De wethouder probeert zoveel mogelijk als het in de rede ligt de geconstateerde tekortkomingen in de uitvoer in te passen. Hierbij maakt de wethouder desgewenst gebruik van SMLNT of andere betrokken instanties. De wethouder draagt er zorg voor dat de uitvoer van de monumentenzorg op navolgende wijze wordt gerealiseerd:

- Programmagewijs,
- Met consistente planning,
- Degelijke financiële onderbouwing,
- Degelijke meerjarige politieke ondersteuning,
- Efficiënte ambtelijke ondersteuning.

V Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel Noordelijk Trimdeel (SMLNT).

SMLNT probeert de doelstellingen van haar statuten te realiseren (zie daartoe § 2.3). Dit doet ze gezamenlijk met de gemeente en diens ambtelijke dienst. SMLNT waarborgt adequate kennis en vaardigheden binnen haar bestuur. SMLNT streeft ernaar om gezamenlijk met de gemeente na te gaan hoe de tekortkomingen kunnen worden ingevuld. SMLNT is daartoe bereid waarbij ze zich wel realiseert dat dit een groter beslag zal leggen op de vrije tijd van betrokken bestuursleden. Ook hierbij zal ambtelijke ondersteuning onontbeerlijk zijn. SMLNT realiseert zich daarnaast dat aanvullende beleidsdoelen niet ten koste mag gaan van het beheer van de vier genoemde kerktorens. Aan de hand van onderhavig beleidsplan probeert SMLNT aan het door haar gewenste handen en voeten te geven.

VI Vergunningencommissie Rijksmonumenten verbonden onder andere aan Hûs en Hiem.

Voorshands blijft Hûs en Hiem nog belast met vergunningverlening van de Rijksmonumenten in dit verband. In het onderzoek met betrekking tot nadere invulling c.q. aanpassing van uitvoer van monumentenzorg zal een en ander worden ingevuld.

VII Overige commissies in Leeuwarderadeel op het gebied van monumentenzorg: Dekemastate, Martenastate, Documentatiestichting Historie Leeuwarderadeel.

SMLNT zal zo vaak als nodig de overige organisaties op het gebied van monumentenzorg berichten. De opzet is hierbij het verkrijgen van draagvlak en consensus. Het achterliggende uitgangspunt is in deze dat cultureel erfgoed iets voor ons allen is en niet het alleenrecht van in dit verband SMLNT. Het verschil van SMLNT met de andere stichtingen is wel dat ze het gebied van het gehele Noordelijk Trimdeel als werkterrein heeft.

VIII Stichting Alde Fryske Tsjerken (SAFT).

Deze Stichting probeert zo goed als mogelijk SMLNT bij te staan bij totstandkoming van de gewenste monumentenzorg. SMLNT op haar beurt houdt de SAFT zo goed op de hoogte van de ontwikkelingen die in onze gemeente plaats vinden op het gebied van monumentenzorg.

IX Diverse verenigingen van dorpsbelangen en plaatselijk belang Stiens ,

Voor de dorpsbelangen en plaatselijk belang Stiens geldt min of meer hetzelfde als bij VII. We vragen daarnaast wel of ze zich actiever dan tot nu opstellen in relatie tot cultureel erfgoed aspecten binnen haar dorpsgebieden. Waarbij wordt geanticipeerd op beoogd beleid.

X Inwoners van de gemeente Leeuwarden Noordelijk Trimdeel,

Inwoners van onze gemeente worden tenminste één maal per jaar op de hoogte gebracht van de activiteiten van SMLNT. Bijvoorbeeld kan dit tijdens de monumentendag maar dit kan ook desgewenst vaker als de eventualiteit dit noodzaakt. Daarnaast worden de inwoners regelmatig geïnformeerd via artikelen in de Stiens (wekelijks magazine in het Noordelijk Trimdeel) en via bekendmakingen op de Website van SMLNT. Uiteraard probeert SMLNT met haar geëigende communicatiemiddelen zoals verzorgen van lezingen, bezoeken brengen en informatie verstrekken aan Verenigingen van dorpsbelang, etc. om de bevolking bij de monumentenzorg te betrekken.

XI Steunpunt Monumentenzorg Fryslân,

Het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân ondersteunt overheden, erfgoedorganisaties, eigenaren en beheerders van monumenten, door actuele informatie te verstrekken over de monumentenzorg, archeologie en al het andere erfgoed in Fryslân. Desgewenst ondersteunt deze Stichting SMLNT bij totstandkoming van de gewenste monumentenzorg

XII Externe fondsen,

SMLNT zal proberen veel mogelijk externe fondsen te overreden steun te verlenen bij noodzakelijke werkzaamheden aan genoemde vier kerktorens alsmede daarin aanwezige uurwerken.

3.5 Concluderend

De in dit hoofdstuk weergegeven toetsing toont temeer aan dat:

- Er is in het noordelijk trimdeel nadrukkelijk winst te behalen op het gebied van monumentenzorg,
- De gemeente voldoet aan de meeste van haar verplichtingen (zie § 3.3) voor de Rijksmonumenten,
- Voor de overige taken op het gebied van gemeentelijk monumentenzorg zijn nadrukkelijk verbeteringen te realiseren,
- De stakeholderanalyse, analyse van alle betrokkenen (zie § 3.4), toont temeer aan dat verbeteringen met relatief beperkte middelen haalbaar zijn,
- De gewenste situatie kan uiteraard niet van de ene dag op de andere dag worden bereikt. We kunnen nu eenmaal niet van de vloer op de zolder springen. Dit zal zijn tijd vergen en dient zorgvuldig te worden voorbereid,
- De uitvoer ervan dient transparant, communicatief, programmatisch en tenslotte vooral planmatig te worden gerealiseerd.

Afbeelding 8

Voormalige remise Noord Friese lokaalspoorweg Maatschappij (NFLM) aan de Lutschedyk te Stiens

Deze in de volksmond genoemde 'Tramloodsen' zijn door de gemeente uitgeroepen tot gemeentelijk monument.

Hoofdstuk 4

Toekomstvisie en -beleid voor de monumentenzorg in Leeuwarderadeel

Wat doen we nu met hetgeen we constateerden in § 3.3, te weten het verschil tussen de gewenste en de huidige situatie van de monumentenzorg in dit deel onze gemeente. Zoals u wellicht weet is beleid het stellen van doelen, middelen en een tijdspad in onderlinge samenhang. Bij voorkeur zijn daarbij plaats en tijd omschreven. Onder beleid verstaan we derhalve het aangeven van de richting en de middelen waarmee men gestelde organisatiedoelen wil gaan realiseren binnen de gestelde periode. In dit hoofdstuk schatten we in wat op basis van de geconstateerde verschillen de beleidsdoelen zouden zijn voor dit beleidsplan. Beleidsdoelen zijn afspraken of instrumenten voor ons om het beleid gestalte te geven. Deze beleidsdoelen wordt door ons al analyserende afgeleid aan de hand van een bedrijfsmodel.

4.1 Inleiding

De volgende redenen voerden we in hoofdstuk 1 (zie § 1.1) aan om ons bestaansrecht tegen het licht te houden en te komen met een toekomstvisie:

- ✓ In eerste instantie is ons vigerende beleidsplan 2011 – 2018 gedateerd.
- ✓ Opgaan van de gemeente Leeuwarden d.d. 1 januari 2018 in de nieuw gevormde gemeente Leeuwarden.
- ✓ Wijziging van zowel landelijk als lokale wetgeving met betrekking tot monumenten.
- ✓ Tevens hoopt SMLNT aan de hand van dit beleidsplan haar rol onder aandacht te brengen van de inwoners van onze gemeente. Een beleidsplan verschaft immers inzicht in de achtergronden van onze stichting, waaronder gestelde doelen, werkwijze, planning en financiën.

Onderhavig beleidsplan, waar de SMLNT haar toekomstvisie in neerlegt, vormt wat betreft haar de basis voor haar toekomstige rol op het gebied van monumentenzorg in de gemeente Leeuwarden. SMLNT wil graag in overeenstemming met haar statuten de gewenste situatie (zie § 3.2) tot stand brengen. Natuurlijk is het onmogelijk dat we dit van de ene op de andere dag hebben gerealiseerd. Dit vergt tijd en wij begrijpen dat het moeite en energie zal kosten om de gestelde doelen te verwezenlijken, maar met elkaar kunnen wij streven naar het hoogst haalbare aantal in de komende jaren, te beginnen met de meest belangrijke. Wel is het aan ons de gewenste monumentenzorg dan wel erfgoedzorg zorgvuldig op programmatische en planmatig wijze voor te bereiden . Hierbij dienen we echter behoedzaam en ook niet te overhaast te werk te gaan. Immers totstandkoming van het huidige cultureel erfgoed vergde ook generaties. Een belangrijk onderdeel van het onderhavige plan is verder dat we de verbondenheid met de gemeente tegen het licht houden. Zoals genoemd gebruiken we het waargenomen verschillen tussen huidige en gewenste situatie (zie § 3.3) als de basis voor inschatting van onze werkwijze voor de komende jaren. Uit geconstateerde discrepantie bepalen we, aan de hand van een veel gebruikt bedrijfsmodel, zowel onze toekomstvisie als toekomstmissie. Deze missie vormt op haar beurt de basis voor de strategie, verwoordt in beleidsuitgangspunten, die we vervolgens gebruiken ter bepaling van onze beleidsdoelen. Planning van de beleidsdoelen en de daarvoor benodigde middelen komen in hoofdstuk 5 aan de orde.

4.2 Invulling visie, missie, strategie en beleidsdoelen

Om de vingers achter toekomstig beleid te krijgen onderscheiden we derhalve de volgende stappen: 1^e visie, 2^e missie, 3^e beleidsuitgangspunten, 4^e beleidsdoelen en 5^e strategie.

4.2.1 Visie

Een visie is in feite een consistente blik op de toekomst en geeft de gewenste situatie aan. Het is als het ware de situatie die de organisatie nastreeft. Degene die de visie formuleert, moet zich losmaken van de werkelijkheid. Een visie is in feite 'realistisch dagdromen'. In dit verband hebben wij de visie voor ons gemeentelijk monumentenzorg als volgt omschreven.

Visie gemeentelijk erfgoedzorg in de gemeente Leeuwarden Noordelijk Trimdeel

De Erfgoedzorg in dit deel van de gemeente Leeuwarden is dusdanig effectief en duurzaam georganiseerd dat alle wettelijk bepaalde, dan wel opvallende objecten die de gemeente karakteriseren dan wel in eerder tijden hebben gekarakteriseerd nog steeds als waardevol worden gezien als herinneringsbeelden

4.2.2 Missie

Een missie definieert de bestaansgrond van een organisatie en geeft antwoord op de vraag: Waarom doen we wat we doen? De missie is tijdloos, maar wel toe te passen op een concreet moment. Een missie staat niet voortdurend ter discussie

De missie van SMLTN is dat ze nadrukkelijk een rol speelt in de toekomstige monumentenzorg binnen de gemeente Leeuwarden. Dat doet ze gezamenlijk met en ambtelijk ondersteund door de gemeente. SMLNT waarborgt adequate kennis en vaardigheden binnen haar bestuur. SMLNT streeft ernaar om gezamenlijk met de gemeente en overige op gebied van gemeentelijk monumentenzorg betrokken organisaties mogelijke tekortkomingen in te vullen. Daartoe is SMLNT bereid waarbij ze wel realiseert dat dit een groter beslag tijdsbeslag inhoudt. Onderhavig beleidsplan beschouwt ze daartoe als een instrument

4.2.3 Strategie

De strategie beschrijft hoe de in de visie gestelde beelden en doelen worden bereikt door de organisatie die is benoemd in de missie. In een strategie is een samenhangende reeks activiteiten weergegeven voor handhaving van de continuïteit voor de langere termijn. Strategische beslissingen zijn onherroepelijke beslissingen over het wezen van de organisatie. Op de eenmaal genomen beslissing kan men niet (gemakkelijk) meer terugkomen en daarmee legt men zich voor een langere periode vast.

De strategie voor de monumentenzorg 2019-2024 in dit gebied van de gemeente Leeuwarden is gestoeld op de volgende beleidsuitgangspunten:

- A Er wordt gestreefd naar verbreding van de huidige gemeentelijke monumentenzorg,
- B Taakuitvoer in deze gemeente wordt qua uitvoering nauwgezet ingevuld,
- C Efficiënte edoch volwaardige ambtelijke ondersteuning wordt nagestreefd,
- D Er wordt programmatisch gewerkt met een consistente planning,
- E Een degelijke meerjarige financiële onderbouwing wordt nagestreefd,
- F Aan de hand van een vijfjaarlijkse beleidsnota, die jaarlijks dient te worden geëvalueerd, wordt gestreefd naar een duurzame meerjarige politieke ondersteuning.
- G Er worden gestreefd naar brede communicatie. Alle betrokkenen en desgewenst alle belangstellenden worden geïnformeerd over de beoogde gemeentelijke monumentenzorg

Toelichting op weergegeven beleidsuitgangspunten

Ad A.

Aan de hand van dit beleidsuitgangspunt geeft SMLNT aan dat ze zich op een breder terrein dan tot dusver wenst in te zetten op het gebied van gemeentelijk monumentenzorg. Dit beleidsuitgangspunt vormt de basis voor de SMLNT om concrete beleidsdoelen te formuleren en tegelijkertijd hoe zij denkt dit te kunnen realiseren.

Ad B.

Wat betreft gemeentelijke monumentenzorg zijn gemeentelijke commissies, waaronder ook de SMLNT is gerekend, en de gemeente nauw aan elkaar gekoppeld. Het maken van afspraken over taakverdeling en onderlinge communicatie is essentieel. In bijzonder kan hierbij worden gedacht aan een zorgvuldige afstemming wat betreft de hoofdtak van SMLNT te weten, 'beheer van de vier oude kerktorens in eigendom'.

Ad C.

Doelmatige ambtelijke ondersteuning is essentieel voor gemeentelijke monumentenzorg. Behalve ondersteuning van de gemeentelijke dienst wordt in dit geval ook bedoeld ondersteuning van het Provinciale Steunpunt voor Monumentenzorg. Medewerkers van deze stichting waren doelmatige adviseurs bij veel van onze activiteiten over de afgelopen jaren.

Ad D. / E.

Een consistente, programmatische en een goede financiële onderbouwing voor uitvoer van beoogde bredere aanpak van monumentenzorg is in dit verband essentieel. Dit geldt wederom in bijzonder voor onderhoud en beheer van de vier kerktorens.

Ad F.

Gedragen beleid vormt de basis voor de monumentenzorg. Genoemde beleidsnota's c.q. evaluaties, waaronder ook onderhavige, zijn bij uitstek instrumenten voor het creëren van draagvlak.

Ad G.

Communicatie is het instrument om monumentenzorg nadrukkelijk edoch gedoseerd onder de aandacht te brengen van de inwoners van ons deel van de gemeente. Verder is communicatie het geijkte middel om aan te geven hoe we de bij de gemeentelijke monumentenzorg betrokken organisaties gaan benaderen. Dit zou kunnen worden gerealiseerd aan de hand van een zorgvuldig opgesteld communicatieplan.

4.2.4 Beleidsdoelen

Beleidsdoelen of maatregelen beschrijven het pad waarmee de gewenste situatie bereikt kan worden. Doelen zijn tastbare resultaten die men nastreeft om de missie, visie en strategie van de organisatie te verwezenlijken. Doelstellingen geven zo concreet mogelijk weer wat men wenst te bereiken binnen enkele jaren. Doelstellingen zijn het antwoord op een 'Wat'-vraag: Wat willen we bereiken? Waar willen we uitkomen? Een strategie geeft antwoord op een 'Hoe'-vraag. Als we weten waar we naar toe willen, hoe komen we daar dan, langs welke weg, op welke wijze? Fundamentele vragen in dit verband zijn, 1^e Wat willen we bereiken?; 2^e Waar zijn we goed in? En 3^e Wat vraagt de omgeving van ons? Voor de in de strategie aangedragen beleidsuitgangspunten kunnen we de volgende beleidsdoelen formuleren:

Aan beleidsuitgangspunt A,
'Er wordt gestreefd naar verbreding van gemeentelijk monumentenzorg',
 zijn de volgende beleidsdoelen verbonden:

- A 1 Inventarisati en documentatie van karakteristieke objecten in onze gemeente,
- A 2 Proactief beleid voeren wat betreft inventarisatie archeologische objecten,
- A 3 Proactief beleid voeren wat betreft inventarisatie cultuurlandschappen,
- A 4 Voorbereiding totstandkoming beleid om gemeente te assisteren bij haar taak op het gebied van monumentenzorg.

Aan beleidsuitgangspunt B,
'Taakuitvoer in deze gemeente wordt qua uitvoering nauwgezet ingevuld',
 zijn de volgende beleidsdoelen verbonden:

- B 1 Vaststelling of we thans dubbelwerk doen en in hoeverre dit kan worden geoptimaliseerd
- B 2 Onderzoek verrichten naar of het efficiënt is om bij de beoogde monumentenzorg de huidige tweedeling van cie's in stand te houden,
- B 3 Onderzoek naar onderlinge taakafbakening en daarbij behorende verantwoordelijkheden van zowel gemeente als de cie's, waarbij onafhankelijkheid voorop staat,
- B 4 Onderzoek naar een strategisch, efficiëntere maar ook duurzame werkwijze,
- B 5 Uitvoer op efficiënte wijze onderhoud en beheer van de vier kerktorens in eigendom,
- B 6 Waarborging van aantal leden, kennisniveau en vaardigheden van leden van de cie's,

Aan beleidsuitgangspunt C,
'Efficiënte maar wel volwaardige ambtelijke ondersteuning wordt nagestreefd',
 zijn de volgende beleidsdoelen verbonden:

- C1 Vaststelling of de huidige ambtelijke ondersteuning voldoende is bij de beoogde uitbreiding Van de monumentenzorg,
- C2 Nagaan in welke mate bepaalde taken door de cie's kunnen worden uitgevoerd,
- C3 Nagaan of bepaalde ambtelijke werkzaamheden in combinatie met andere gemeenten kunnen worden uitgevoerd,
- C4 Nagaan in hoeverre de ambtelijke ondersteuning kan terugvallen op het provinciale kennissteunpunt op het gebied van monumentenzorg,
- C5 Onderzoek verrichten om vast te stellen of het efficiënt is om bij de beoogde monumentenzorg de huidige tweedeling van cie's in stand te houden,
- C6 Vastleggen van een jaarlijkse informatieplicht van de ambtelijke ondersteuning aan alle betrokkenen.

Aan beleidsuitgangspunt D,
'Er wordt programmatisch gewerkt met een consistente planning',
 zijn de volgende beleidsdoelen verbonden:

- D1 Nagaan hoe in programmatische zin de beleidsdoelen zich onderling verhouden,
- D2 Nagaan in de rede, waarbij tijdstip van verwachte goedkeuring financiën, beschikbaar personeel relevante parameters zijn, binnen welke termijnen de beleidsdoelen kunnen worden gerealiseerd,
- D 3 Nagaan wat de meest efficiënte onderlinge taakverdeling is wat betreft uitvoer van beleidsdoelen.

Aan beleidsuitgangspunt F,

, 'Aan de hand van een vijfjaarlijkse beleidsnota, die jaarlijks dient te worden geëvalueerd, wordt gestreefd naar een duurzame meerjarige politieke ondersteuning'

zijn de volgende beleidsdoelen verbonden:

- F1 Afspraken maken wie concreet de informatie voor de vijfjaars- respectievelijk jaarsnota aanlevert en wie verantwoordelijk is voor samenstelling en verspreiding ervan,
- F2 Afspreken wie zorg draagt voor jaarlijkse beheer en daaraan verbonden evaluatie

Aan beleidsuitgangspunt G,

'Er worden gestreefd naar brede communicatie. Alle betrokkenen en desgewenst alle belangstellenden worden geïnformeerd over de beoogde gemeentelijke monumentenzorg'

zijn de volgende beleidsdoelen verbonden:

- G1 Afspraken maken wie zorg draagt voor de communicatie richting inwoners van onze gemeente,
- G2 Afspraken maken wie zorg draagt voor communicatie richting bij de monumentenzorg betrokken organisaties (zie § 3.4).

4.3 Concluderend

- Temeer is aangetoond dat nieuwe wettelijke taken en ontwikkelingen een nieuw beleidsplan noodzakelijk maken.
- Huidige SMLNT zet beleidsmatig in om gezamenlijk met de gemeente te koersen op *verbreding* van de monumentenzorg in ons deel van de gemeente. Dit betekent dat er meer werk achter weg zal komen. SML is bereid hiervoor te gaan indien ook de politiek zich van haar goede kant laat zien,
- Beoogde verbreding van taken zal zijn uitwerking dienen te krijgen in *heldere onderlinge afspraken*,
- Om monumenten voor de lange termijn te behouden en te behoeden voor verval en aantasting, is *consistent, planmatig gemeentelijk beleid* noodzakelijk dat *doelmatig ambtelijk wordt ondersteund*.
- De financiën dienen degelijk en transparant te zijn, terwijl bestuurlijke ondersteuning *vijsjaarlijks met een gemeentelijke monumentnota* zal dienen te worden getoetst,
- Er wordt gestreefd *naar brede communicatie*. Alle betrokkenen en desgewenst alle belangstellenden dienen transparant te worden geïnformeerd over de beoogde gemeentelijke monumentenzorg,
- Aan de hand van de beleidsuitgangspunten zijn beleidsdoelen afgeleid. Beleidsdoelen of maatregelen beschrijven het pad waarlangs de gewenste situatie bereikt kan worden,
- Beleidsdoelen zijn tastbare resultaten die we nastreven ter verwezenlijking van missie, visie en strategie van een organisatie. Doelstellingen geven zo concreet mogelijk weer wat men wenst te bereiken binnen een zekere tijdspanne,

Afbeelding 9
Karakteristiek pand in het noordelijk trimdeel aan de Efterwal 16 te Britsum

Hoofdstuk 5

Planning en financiële afweging

Bij de planning van beleidsdoelen proberen we nadrukkelijk rekening te houden met de politieke en financiële haalbaarheid van beoogd beleid. Hierbij bekijken we de financiële mogelijkheden voor realisatie van de beoogde beleidsdoelen. Het hoofdstuk sluit af met een aantal aanbevelingen.

5.1 Inleiding

Aan de hand van dit beleidsplan zet SLMNT beleidsmatig in op verbreding van de monumentenzorg in het Noordelijk Trimdeel. SMLNT is bereid hiervoor te gaan, indien ook de politiek zich van haar goede kant laat zien. De in voorgaande hoofdstukken weergegeven analyse toont temeer aan dat deze verbreding eer doet aan nieuwe wettelijke taken en ontwikkelingen. Denk hierbij aan de ontwikkeling op het gebied cultuurhistorische waarden (archeologie en cultureel erfgoed). Naast bescherming is het belangrijk dat onze monumenten levend blijven en bij nieuwe ontwikkelingen een rol spelen bij verdere ontwikkelingen van het Noordelijk Trimdeel. Mede daarom zet onderhavig beleidsplan in op deze verandering. Voor de politiek is er nadrukkelijk winst te behalen, want de belangstelling voor historie is groot in onze deel van de gemeente. Voorbeelden zijn de druk bezochte lezingen omtrent de ooit in onze streken gevestigde Stinsen, het leven van Arjen Roelofs in Oude Leije en de overvolle bezoekdagen bij de opgraving van de terp van Jelsum. De meeste kosten betreffen manuren die omdat deze worden uitgevoerd door vrijwilligers beperkte kosten vergen. Uitvoer van beoogd het beleidsplan verschaft dus het Noordelijk Trimdeel nadrukkelijk voordelen.

De dorpsgewijze inventarisatie van karakteristieke objecten, het digitaal vastleggen ervan en het desgewenst plaatsen op internet ervan onderscheidt onze gemeente van andere gemeenten. Al het moois wat het Noordelijk Trimdeel te bieden heeft qua cultureel erfgoed ligt dan immers ter informatie ontsloten voor een ieder die dit wenst te zien.

5.2 Planning beleidsuitgangspunten

Onderstaand tabel geeft een ruwe planning weer zoals mogelijkerwijze de beleidsuitgangspunten zouden kunnen worden geïmplementeerd. Onderhavige planning beperkt zich bij deze planning tot de beleidsuitgangspunten in plaats van de beleidsdoelen dat immers veel concreter zou zijn. We beperken ons tot deze beleidsuitgangspunten omdat er op dit moment nog veel onduidelijkheden zijn aan te wijzen. De realisatie van weergegeven de beleidsdoelen (zie § 4.2) zal plaats zal vinden met behulp van uitvoeringsprogramma's dan wel projectvoorstellen. In deze programma's annex projecten dient zoveel mogelijk te worden geanticipeerd op alle aspecten ervan. Gelet op de onduidelijkheid over het wel of niet doorgaan van de beleidsdoelen is verdere uitwerking daarvan op zijn minst voorbarig

2019				2020				2021				2022				2023			
1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw	1 ^e Kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw
O				O				O				O				O			
A		A		A		A		A		A		A		A		A		A	
B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
	C		C		C		C		C		C		C		C		C		C
	D		D		D		D		D		D		D		D		D		D
			E				E				E				E				E
		F	F			F	F			F	F			F	F			F	F
	G	G	G		G	G	G		G	G	G		G	G	G		G	G	G

Toelichting op de planning

O = implementatie beleidsplan	Is een continu proces. Toetsing elk 1 ^e kw. van elk jaar,
A = Beleidsuitgangspunt A	Toetsing elk 1 ^e en 3 ^e kw. elk jaar,
B = Beleidsuitgangspunt B	Betreft hoofdtak (beheer 4 torens) elk kw. van elk jaar,
A = Beleidsuitgangspunt C	Beleidsuitgangspunten C / D / E toetsing 2 ^e en 4 ^e kw. Elk jaar,
A = Beleidsuitgangspunt D	Idem
A = Beleidsuitgangspunt E	Idem
A = Beleidsuitgangspunt F	Evaluatie van het beleidsplan 33 en 4 ^e kw. elk jaar,
A = Beleidsuitgangspunt G	Opstellen, uitvoeren en evalueren communicatieplan heel jaar.

Legenda planning

O = implementatie beleidsplan	
A = Beleidsuitgangspunt A	Streven naar verbreding gemeentelijke monumentenzorg,
B = Beleidsuitgangspunt B	Taakuitvoer wordt qua uitvoering nauwgezet ingevuld,
A = Beleidsuitgangspunt C	Volwaardige ambtelijke ondersteuning nastreven,
A = Beleidsuitgangspunt D	Programmatisch werken met consistente planning,
A = Beleidsuitgangspunt E	Streven naar degelijke meerjarige financiële onderbouwing,
A = Beleidsuitgangspunt F	Streven met vijfjaarlijkse beleidsnota naar een duurzame meerjarige politieke ondersteuning,
A = Beleidsuitgangspunt G	Streven met brede communicatie alle belangstellenden informeren over beoogd gemeentelijk monumentenzorg.

5.3 Financiën

In eerste instantie bekijken we op welke manier anno 2019 de middelen voor de gemeentelijke monumentenzorg is georganiseerd. Hierna schatten we in of er en welke ruimte er mogelijk is ter ondersteuning van SML bij haar beoogd beleid.

5.3.1 Financieel beleid voor gemeentelijk monumentenzorg anno 2018

Het huidige gemeentelijk financieel beleid voor de monumentenzorg is verwoord in het gemeentelijk document 'Subsidieregels erfgoedzorg gemeente Leeuwarden' van begin 2018. Het document stelt dat het Noordelijk Trimdeel van de gemeente Leeuwarden in totaal 25 rijksmonumenten zijn en één beschermd dorpsgezicht. Het bezit twee gemeentelijke

monumenten en een gemeentelijke subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten. De meeste monumenten zijn woonhuizen en woonboerderijen. In beginsel zijn de eigenaren van deze panden huiseigenaren en zelf verantwoordelijk voor het onderhoud. Daarbij kunnen zij een voordelige lening aangaan en zijn de onderhoudskosten aftrekbaar. Er zijn een drietal categorieën Rijksmonumenten die extra financiering vragen. Het gaat om de vier kerktorens die in eigendom zijn van de SMLNT, de vier molens van De Fryske Môle en de kerken van de Stichting Alde Fryske Tsjerken. De kerktorens van SMLNT waren tot voor kort gemeentelijk bezit, deze zijn door SML overgenomen onder de voorwaarde dat de gemeente afdoende middelen beschikbaar stelt om de torens in goede staat te houden. De molens zijn afhankelijk van rijks- en provinciale subsidies en giften van donateurs. Dit is echter niet afdoende voor instandhouding, waardoor een bijdrage van de gemeente noodzakelijk is. De huidige gemeentelijke middelen ten behoeve van onderhoud van de kerktorens monumentenzorg bestaan grotendeels uit ondersteuning van Het Rijk voor het beheer van Rijksmonumenten. Belangrijke Rijksmonumenten in voormalig Leeuwarderadeel zijn Dekema- en Martenastate. Beide state's zijn in beheer van stichtingen die financieel los staan van de gemeente. SMLNT is financieel sterk verweven met de gemeentelijke overheid, voormalige gemeente Leeuwaderadeel dan wel gemeente Leeuwarden. Haar inkomsten zijn als volgt toe te delen:

- Onderhoud en beheer van de vier kerktorens en inboedel zoals uurwerken etc. als Rijksmonument van Rijksweg op grond van BRIM / SIM,
- Gemeentelijke subsidie van circa € 15.000 voor instandhouding van de vier torens met als motivering dat de torens een specifieke functie bezitten in het straatbeeld van de betreffende dorpen en kunnen worden gezien als oriëntatiepunt in tijd en plaats,
- Een vast jaarlijks bedrag van € 6.000 voor de kosten die SMLNT moet maken om bovenstaande mogelijk te maken zoals verzekeringen, contracten met aannemers, etc,
- Schenkingen van derden of particuliere fondsen als aanvulling op gemaakte kosten zoals recent restauraties van historische uurwerken

5.3.2 Beschouwing mogelijke dan wel redelijke financiële ruimte SMLNT

Als buitenstaanders nu kijken naar de beoogde beleidsuitgangspunten van dit beleidsplan en vervolgens naar wat we concludeerden in § 5.3.1 dan komen vermoedelijk de volgende vragen bij hen op:

1. "Waarin onderscheidt SMLNT zich van overige in de gemeente op het gebied van monumentenzorg opererende organisaties om in aanmerking te komen voor extra financiële ondersteuning?",
2. "Kan iets worden gezegd over de hoogte van extra ondersteuning en de duur ervan?",
3. "En welke voordelen heeft de gemeente bij deze ondersteuning aan SMLNT?"

Als we genoemde vragen in ogenschouw nemen kunnen we het volgende opmerken:

Ad 1. In tegenstelling tot de andere in onze gemeente op het gebied van monumentenzorg opererende organisaties beperkt het werkterrein van SMLNT zich niet tot een object maar is de gehele gemeente in wezen haar werkgebied. SMLNT assisteert en adviseert de gemeente al reeds enige jaren bij haar taak op dit beleidsterrein. Huidige voorbeelden hiervan zijn, organisatie van de jaarlijkse open monumentendag, discussies omtrent de remiseloorden nabij het voormalige tramstation te Stiens en onder andere in onze gemeente karakteristieke objecten zoals gebouwen, tuinen, bomen, etc. Anders gezegd zij treedt in dit verband op als een gesprekspartner c.q. als een vertrouwenspersoon. SMLNT kan als zodanig functioneren op grond van de doelmatige expertise van de personen die zitting hebben in SMLNT.

Ad 2. Om iets te kunnen zeggen over de benodigde kosten voor realisatie van het plan moeten we de beoogde beleidsuitgangspunten (zie § 5.2) onder de loep nemen. Hiernaar kijkende kunnen we het volgende constateren:

- Beleidsuitgangspunt A vergt nogal wat kosten. Dit betreft de uitvoer van de inventarisatie. Hiervoor heeft de gemeente éénmalig € 5000 beschikbaar gesteld. De meeste tijd gaat ook hierbij zitten in manuren. Bij het dorps- c.q. gebiedsgewijs inventariseren kunnen we meerdere stappen;
1e, informeren betreffende inwoners, 2e, na goedkeuring verdiepen in historie dorp of gebied,
3e, benoemen karakteristieke objecten, 4^e, gekozen objecten beschrijven en fotograferen, 5^e, verzamelde gegevens vastleggen, 6^e, dorps- of gebiedsgewijs presentatie verzamelde gegevens en 7^e bundelen gegevens tot een handzaam databestand die gebruikt kan worden voor diverse doelstellingen Website, internet, etc.
- Beleidsuitgangspunt B omdat dit de hoofdtak betreft te weten beheer en onderhoud 4 kerktorens vergt de meeste kosten. Zie voor begrote kosten van beheer en onderhoud van de vier kerktorens voor de periode van onderhavig gepland beleidsplan onderstaand tabel.

Jaargang	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Jelsum	1286	4071	5067	12739	682	991			24836
Feinsum	5697	2830	6882	1002	682	2291			19384
Hijum	1905	7201	2044	934	682	2965			15720
Stiens	9217	1962	3495	12940	8460	4793	4792	7503	53163
Subtotaal	18106	16064	17488	27616	10506	11029	4792	7503	113103
Restauratie uurw.	25452	25694							51147
Totale kosten	43558	41758	17488	27616	10506	11029	4792	7503	164250
Subsidie RCE	7156	7151	9337	7226	7226	7226	3159	3159	51640
Jaarlijkse bijdrage	15192	15192	15192	15192	15192	15192			91152
Giften	9075								9075
Subsidie prov. Frl.	15317	16523							31840
Totale bijdrage	46740	38866	24529	22418	22418	22418	3159	3159	183707
Baten / Lasten	3182	-2892	7041	-5198	11912	11389	-1633	-4344	19458

Tabel

Jaarlijkse begrote kosten onderhoudswerkzaamheden vier torens op basis van BRIM / SIM

- De beleidsuitgangspunten C, D, E en voor een belangrijk deel ook F vergen, zoals we nu kunnen inschatten, beperkt kosten. Dit zijn meer activiteiten die een wijziging beogen qua attitude. Dit vergt wel werk maar meer in de zin van overleg, vastleggen van onderlinge afspraken schrijven nota's, etc.,. Met andere woorden weinig uitvoer, veel praten oftewel veel manuren. Wij als vrijwilligers hebben tijd te over en indien de gemeente hier ook iets in de zin van iets meer ambtelijke ondersteuning komen we heel ver. Dit is derhalve realiseerbaar.
- Beleidsuitgangspunt G zal kosten geven in de zin van voorbereiding en ontwikkelen van een communicatieplan voor uitvoer van beoogde beleidsdoelen van het beleidsplan. De kosten, naast de hiervoor benodigde manuren, gaan in het bijzonder zitten in brochures,

nieuwsbrieven, actualisering website. Ambtelijke ondersteuning is ook hiervoor erg belangrijk.

Alles overziende kunnen we concluderen dat het huidige financieel beleid weinig tot geen ruimte biedt voor uitbundig nieuw beleid. Volgens het gemeentelijk subsidiedocument dienen overige kosten zoals administratie, presentatie, organisatie monumentendag op andere wijze te worden verkregen. Een van de mogelijkheden daartoe is een verzoek in te dienen bij de gemeente voor eenmalige extra subsidie.

Voor komende jaar 2019 is hieronder de jaarbegroting weergegeven met een gedetailleerde kosteninschatting voor die jaargang

Begroting 2019

Uitgaven		Inkomsten	
Verzekering Donatus	€ 3100	Bijdrage gemeente	€ 6000
Onderhoud torens	€ 1500		
Onderhoud uurwerken	€ 1000		
Schoonmaken torens	€ 1800		
Advieswerkzaamheden	€ 4100	Vergoeding gemeente Advies werkzaamheden	€ 4100
Domeinnaam en website	€ 400		
Monumentenwacht	€ 450		
Vergoeding vlaggenisten	€ 300		
Controle bliksem afleiders	€ 250		
Bankkosten e.d.	€ 200		
Onkosten secretariaat	€ 200	Te kort	€ 3400
Overige kosten	€ 200		
Totaal	€ 13500	Totaal	€ 13500
Toelichting Begrote tekort wordt gefinancierd uit jaarlijkse vrijval subsidie RCE (vgl's tabel meerjarenbegroting 2018-2023)			

Ad 3. Bij Ad 1 kwam reeds aan de orde welk een groot voordeel de gemeente heeft met de aanwezigheid van een betrouwbare en loyale gesprekspartner als SML. Deze rol heeft ze in het verleden meerdere keren ook heeft bewezen maar niet te vergeten thans nog steeds is. Uit de beschrijvingen van de kosteninschatting van de beleidsuitgangspunten komt verder een aantal voordelen voor de gemeente naar voren c.q. kunnen worden afgeleid. Door in te stemmen met realisatie van dit beleidsplan zal binnen circa 4 jaar al het karakteristieke van deze gemeente digitaal beschikbaar zijn. Dit kan via internet maar ook via brochures, nieuwsbrieven, etc. Met andere woorden al het moois van onze gemeente is inzichtelijk voor een ieder die dat wil.

5.4 Samenvatting

Wat betreft 'planning en financiële afweging' kan het volgende worden geconcludeerd:

- Het beleidsplan kan worden gerealiseerd, mits een beroep kan worden gedaan op vrijwilligers. Hiervoor geldt dat we een en ander over de jaren dienen te spreiden;
- Voor uitvoering van het beleidsplan is de steun van de gemeente noodzakelijk;
- Uitvoering van het beleidsplan verschaft de gemeente nadrukkelijk voordelen;
- Door instemming met uitvoering van dit beleidsplan heeft onze gemeente binnen circa 4 jaar al het karakteristieke van haar grondgebied digitaal beschikbaar;
- Onze gemeente wordt hierdoor aantrekkelijker als vestigingsplaats voor het bedrijfsleven en voor de toerist,
- De gemeente dient het plan nadrukkelijk ambtelijk, van zowel de zijde van recreatie dan wel monumentzorg, te ondersteunen;
- Eerste inschattingen leren dat desgewenst financieel gezien kan worden begonnen met uitvoer van een aantal beleidsdoelen.

Afbeelding 10
De molen te Stiens aan het Mounepaed

Hoofdstuk 6

Tenslotte

In dit hoofdstuk geven we de overall conclusies van het beleidsplan weer en formuleren we aan de hand van deze conclusies aanbevelingen.

Overall conclusies beleidsplan

1. D.d. 1 juli 2016 verving de Erfgoedwet de Monumentenwet 1988. Evenals bij de voorgaande wet zijn qua uitvoering van de monumentenzorg drie overheidslagen betrokken, i.c. het Rijk, de provincies en de gemeenten. Het Rijk neemt nog meer dan daarvoor de centrale rol op zich. In bijzonder betreft dit de zorg voor Rijksmonumenten en zorg voor een doelmatige kennisinfrastructuur met behulp van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).
2. De provincies krijgen de regie voor gebiedsgerichte monumentenzorg en zijn verantwoordelijk voor de provinciale steunfuncties monumentenzorg alsmede archeologie en voor de provinciale monumentenwacht.
3. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor monumentenzorg op gemeentelijk niveau en voor directe uitvoering van de monumentenwet. Een nieuwe bestemming voor een monument kan (mogelijkheden tot) het behoud van het monument vergroten. Gezien de (aanstaande) leegstand van kerken, scholen, boerderijen en industriële complexen ligt hier een omvattende taak.
4. Om monumenten in de gemeenten te behouden en desgewenst om waardevolle panden aan te wijzen dient de gemeente beleid te ontwikkelen. Dit beleid dient de gemeente vast te leggen in een gemeentelijke Monumentenverordening. In genoemde verordening is regelgeving opgenomen met betrekking tot vergunningverlening en handhaving van de gemeentelijke monumentenzorg.
5. Op gemeentelijk niveau is d.d. 13 februari 2017 de verordening tot wijziging van de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden vastgesteld door de raad. De Erfgoedverordening van de gemeente Leeuwarden is daarmee aangepast aan wijzigingen in de landelijke wetgeving. In bijzonder is hierin de in de Erfgoedwet bepaalde status voor monumenten omschreven als 'instandhoudingsplicht' tot stand gekomen.
6. Evenals het merendeel van de meeste Friese gemeenten voerde c.q. voerde de voormalige gemeente Leeuwarderadeel en ook de gemeente Leeuwarden een relatief bescheiden gemeentelijk monumentenbeleid.
7. Uitvoer van overeenkomstig de regelgeving te verlenen vergunningen besteedde de voormalige gemeente Leeuwarderadeel uit aan de Welstandscommissie Hus en Hiem, waarmee zij voldeed aan de wettelijke eisen. Het aantal te behandelen vergunningsaanvragen bleef beperkt.
8. De gemeente heeft Leeuwarden een gemeentelijke Erfgoedverordening voor monumentenzorg, waarmee ze voldoet aan de nieuwe Erfgoedwet van 2016,
9. Het wijzigingen 'van' c.q. 'aan' een beschermd monument dan wel een gemeentelijk monument is vergunningplichtig en dient te worden getoetst aan de met de Erfgoedverordening verbonden 'Uitvoeringsrichtlijnen Monumentenzorg Leeuwarden'.
10. De voormalige gemeente vroeg Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel, Stichting Dekemastate, Stichting Martenastate en soms de Documentatiestichting Leeuwarderadeel en Plaatselijke belangen haar te assisteren bij uitvoer van onderdelen van monumentenzorg.
11. De taakuitvoer van SMLNT is gebaseerd op haar statuten. Met behulp van tabellen zijn de in de statuten door SMLNT toegepaste Beleidspunten, afgeleide Taken en de daarvoor benodigde Financiën verduidelijkt.
12. Er is in het noordelijk trimdeel nadrukkelijk winst te behalen op het gebied van monumentenzorg,

13. De gemeente voldoet aan de meeste van haar verplichtingen (zie § 3.3) voor de Rijksmonumenten,
14. Voor de overige taken op het gebied van gemeentelijk monumentenzorg zijn nadrukkelijk verbeteringen te realiseren,
15. Stakeholderanalyse, analyse van alle betrokkenen, toont aan dat verbeteringen met relatief beperkte middelen haalbaar zijn,
16. De gewenste situatie kan uiteraard niet van de ene dag op de andere dag worden bereikt. We kunnen nu eenmaal niet van de vloer op de zolder springen. Dit zal zijn tijd vergen en dient zorgvuldig te worden voorbereid,
17. De uitvoer ervan dient transparant, communicatief, programmatisch en tenslotte vooral planmatig te worden gerealiseerd.
18. Aangetoond is dat nieuwe wettelijke taken en ontwikkelingen een nieuw beleidsplan noodzakelijk maken.
19. Huidige SMLNT zet beleidsmatig in om gezamenlijk met de gemeente te koersen op *verbreding* van de monumentenzorg in ons deel van de gemeente. Dit betekent dat er meer werk achter weg zal komen. SML is bereid hiervoor te gaan indien ook de politiek zich van haar goede kant laat zien,
20. Beoogde verbreding van taken zal zijn uitwerking dienen te krijgen in *heldere onderlinge afspraken*,
21. Om monumenten voor de lange termijn te behouden en te behoeden voor verval en aantasting, is *consistent, planmatig gemeentelijk beleid* noodzakelijk dat *doelmatig ambtelijk wordt ondersteund*.
22. De financiën dienen degelijk en transparant te zijn, terwijl bestuurlijke ondersteuning *vijfjaarlijks met een gemeentelijke monumentnota* zal dienen te worden getoetst,
23. Er wordt gestreefd naar *brede communicatie*. Alle betrokkenen en desgewenst alle belangstellenden dienen transparant te worden geïnformeerd over de beoogde gemeentelijke monumentenzorg,
24. Aan de hand van de beleidsuitgangspunten zijn beleidsdoelen afgeleid. Beleidsdoelen of maatregelen beschrijven het pad waarlangs de gewenste situatie bereikt kan worden,
25. Beleidsdoelen zijn tastbare resultaten die we nastreven ter verwezenlijking van missie, visie en strategie van een organisatie. Doelstellingen geven zo concreet mogelijk weer wat men wenst te bereiken binnen een zekere tijdspanne,
26. Het is mogelijk om het beleidsplan te realiseren, mits een beroep kan worden gedaan op vrijwilligers, Hiervoor geldt dat we een en ander over meerdere jaren dienen te spreiden,
27. Voor uitvoer van het beleidsplan is de steun van de gemeente noodzakelijk,
28. Uitvoer van het beleidsplan verschaft de gemeente nadrukkelijk voordelen,
29. Door instemming met uitvoer van dit beleidsplan heeft onze gemeente binnen circa vier jaar al het karakteristieke van haar grondgebied digitaal beschikbaar.
30. De gemeente dient het plan nadrukkelijk ambtelijk, van zowel de zijde van recreatie dan wel monumentenzorg, te ondersteunen.
31. Eerste inschattingen leren dat desgewenst financieel gezien kan worden begonnen met uitvoer van een aantal beleidsdoelen.

6.2 Aanbevelingen

Met dit beleidsplan proberen we aan de hand van recente ontwikkelingen af te leiden welke kansen er liggen om te komen tot een zorgvuldig maar tegelijkertijd ook doelmatig gemeentelijk beleid op het gebied van erfgoedzorg annex monumentenzorg. In § 6.1 hierboven geven we aan hoe dit zou kunnen.

We kunnen de conclusie trekken dat er zich nadrukkelijk mogelijkheden aandienen zelfs in huidige tijden. We ronden dit beleidsplan dan ook af met het aanreiken van de volgende aanbevelingen:

- Omarm de idee om het mooie in onze gemeente te kunnen conserveren,
- Zie in dit verband verder dan de toegewezen portefeuille,

- Denk hierbij niet in termen van risico maar in termen van kansen,
- Stem er me in om beoogd beleidsplan door een werkgroep te laten begeleiden waar zowel gemeentelijke medewerkers als SMLNT bestuursleden aan meedoen.
- Geef door ondersteuning van beoogd beleidsplan inwoners de mogelijkheid ons deel van de gemeente letterlijk op de kaart te zetten,

Afbeelding 11
Kerk van het dorp Finkum (Feinsum)

Bronvermelding

- Website Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
- Website gemeente Leeuwarderadeel, -
- Website Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel,
- Website Steunpunt Monumentenzorg Fryslân, -
- Website Wikipedia, -
- Website Stichting Monumentenwacht Fryslân, -
- Archief beleidstukken gemeente Leeuwarderadeel op het gebied van monumentenzorg
- Subsidieregels monumentenzorg gemeente Leeuwarderadeel' van mei 2010, -
- Archief Stichting Monumentenwacht Leeuwarderadeel

Bijlagen

1. Hoofdlijnen historische ontwikkeling monumentenbeleid in de voormalige gemeente Leeuwarderadeel
2. Statuten Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel
3. Lijst van monumenten in Noordelijk trimdeel gemeente Leeuwarden

Bijlage 1

Hoofdpijnen historische ontwikkeling monumentenbeleid in de voormalige gemeente Leeuwarderadeel

1 Ontstaan van de monumentenzorg

Monumentenzorg vloeit voort uit de culturele opleving eind 19^e en begin 20^e eeuw. In deze periode, toen in Nederland de industrie zich sterk ontwikkelde en de welvaart sprongsgewijze toenam, manifesteerde zich een groeiend besef op velerlei culturele terreinen. Dit was de tijd dat de literatuur en de schilderkunst nieuwe wegen bewandelden maar tegelijkertijd ook het besef groeide dat we niet ten koste van alles ons cultureel erfgoed maar aan de kant moesten schuiven. In dit verband schudde Victor de Stuers in een artikel uit 1873 "Holland op zijn smalst" de toenmalige beleidsmakers wakker. Dit artikel waarin hij de onverschilligheid van de overheid ten aanzien van het culturele erfgoed aan de kaak stelde, gaf een sterke impuls om te komen tot zorg voor monumenten. Vele particuliere initiatieven zouden volgen alsmede vele provinciale en gemeentelijke verordeningen nog vastgesteld, voordat 'pas' in 1961 de landelijke monumentenwet een feit was. Daaraan vooraf gingen overigens nog de Algemene Maatregel 'Bescherming van monumenten op rijksniveau' van mei 1940, 'Het Besluit tot de Wederopbouw' van 1945, waarin men beoogde monumentenzorg mee te nemen en de 'Tijdelijke Monumentenwet' van 1950.

2 Juridische inbedding van de monumentenzorg

De eerste monumentenwet uit 1961 was een centrale landelijke, dat wil zeggen een door het Rijk geregisseerde wet. In deze wet lagen de bevoegdheden van de overheid vast op het gebied van monumentenzorg en die tevens bepaalde wanneer een bouwwerk een rijksmonument werd en of een gebied de status van beschermd stads- of dorpsgezicht kreeg. In 1989 verving men deze starre wet door de Monumentenwet 1988. Voluit heette deze wet 'De Wet houdende voorzieningen in het belang van monumenten van geschiedenis en kunst (Monumentenwet) van 23 december 1988 (Stb. 638)'. Het verschil van de wet van 1988 met die van 1961 is dat deze veel taken en bevoegdheden door schoof naar de lagere overheden en in het bijzonder bij gemeenten. Zo droeg de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de verantwoordelijkheid voor uitvoering van deze wet, terwijl de praktische uitvoer ervan voor een belangrijk deel onder de verantwoordelijkheid viel van de colleges van B & W van de gemeente waarin een monument stond.

De Monumentenwet 1988 regelde onder meer hoe gebouwde monumenten (inclusief 'groene' monumenten) en archeologische monumenten aangewezen konden worden als wettelijk beschermd monument. De Monumentenwet 1988 had niet alleen betrekking op aanwijzing van rijksmonumenten, maar ook op bescherming van stads- en dorpsgezichten en op omgaan met archeologische waarden en opgravingen.

Volgens de Monumentenwet 1988 diende een monument te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- het monument is tenminste vijftig jaar oude en bezit daarnaast eigenschappen die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde;
- of het zijn terreinen die van algemeen belang zijn door hun betekenis voor de aardwetenschap of hun cultuurhistorische waarde, ook wel omschreven als archeologische monumenten.

- te beschermen monumenten zijn ingeschreven in de volgens de Monumentenwet bepaalde registratie.

D.d. 1 juli 2016 verving de Erfgoedwet echter de Monumentenwet 1988. Dit heeft globaal de volgende impact:

- Qua aanwijzing van monumenten; deze blijft nagenoeg gelijk aan de thans geldende uitvoering dit temeer daar de criteria voor aanwijzing van rijksmonumenten niet veranderen. Wel is het zo dat binnen de Erfgoedwet het tenminste vijftig jaar criterium voor monumenten minder strikt zal worden gehanteerd. Daarentegen is het wel zo dat men in de komende tijd ernaar zal streven het aantal toe te wijzen rijksmonumenten zoveel mogelijk te beperken.
- Qua bescherming van monumenten; de wijze van bescherming van rijksmonumenten blijft in deze nieuwe wet verder nagenoeg onveranderd.
- Wat echter wel verandert; de vergunningverlening voor archeologische rijksmonumenten gaat in 2021 over naar de Omgevingswet,
- Aantal veranderingen qua subsidies (zie daarvoor hieronder)

3 Hoofdpijnen subsidiebeleid monumentenzorg

De Monumentenwet 1988 vormde de basis voor de subsidieregelingen voor instandhouding en restauratie van rijksmonumenten. Daarnaast is een aantal beleidsregels vastgesteld met betrekking tot de uitvoering van de Monumentenwet 1988. Om de monumenten in de gemeente te behouden en desgewenst om waardevolle panden aan te wijzen tot gemeentelijk monument heeft de gemeente beleid ontwikkeld. Dit beleid is vastgelegd in onder andere de gemeentelijke Monumentenverordening. De afdeling Bouwen en wonen van de gemeente is het aanspreekpunt voor het aanvragen van een onderhoud- of restauratievergunning.

De Erfgoedwet van d.d. 1 juli 2016 vervangt de Monumentenwet 1988. Qua subsidiering betekent dit in het kort voor het volgende

- voor eigenaren van rijksmonumenten: handhaving van bestaande subsidiebepalingen terwijl inhoudelijk instandhouding van monumenten niet wijzigt. De *Subsidieregeling instandhouding monumenten* (Sim) is rechtstreeks gebaseerd op de Erfgoedwet vervangt het vorige *Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten 2013* (Brim 2013).
- In de Erfgoedwet verandert de zogenaamde ensemble-toekenning. Zo'n ensemble-toekenning betekent dat bij Rijksmonumenten meestal eveneens het interieur van het betreffende Rijksmonument werd gewaardeerd c.q. beschermd. In de nieuwe regeling is het niet vanzelf sprekend dat impliciet interieurs worden meegenomen en beschermd.

4 Taakverdeling monumentenzorg in de Erfgoedwet over de verschillende overheidsniveaus

Van oudsher was de monumentenzorg in Nederland geregeld vanuit drie overheidsniveaus. Het Rijk beheerde de Rijksmonumenten. De monumenten die onder de directe bescherming van de monumentenwet resulteerden noemde men rijksmonumenten. In 2007 telde Nederland zo'n 51.000 rijksmonumenten.

De provincies hadden de vrijheid voor eigen beleid. Zo wezen sommige provincies op grond van monumentenverordeningen ook monumenten aan. Monumenten aangewezen en daardoor beschermd op grond van zo'n provinciale monumentenverordening werden provinciale monumenten genoemd. Deze provinciale monumenten kon men vooral vinden in het landelijk gebied.

Vrijwel alle gemeenten hadden c.q. hebben een monumentenverordening waarin de instelling van een monumentencommissie is geregeld. Zo'n commissie was meestal een gecombineerde commissie, waarin ook zaken aan de orde kwamen met betrekking tot de welstand.

De monumentencommissies adviseerde daarnaast Burgemeester en Wethouders bij hun taken ten aanzien van monumenten. Veel gemeenten, niet alle gemeenten, hebben karakteristieke objecten in hun gemeente geregistreerd als gemeentelijk monument. Deze gemeenten hebben de bescherming hiervan geregeld in de gemeentelijke monumentenverordening. Veelal zijn deze monumenten van regionaal belang. Voor deze monumenten wordt niet meer strikt een de 50 jaars leeftijdscriterium gehanteerd. Hiermee is met de Erfgoedwet d.d. 2016 dit beleid aangepast.

Een in leven geroepen Commissie onder leiding van toenmalige Tweede Kamerlid Lodders kreeg als taak het monumenten beleid tegen het licht te houden. In het document Modernisering Monumentenbeleid (MoMo) stelde de commissie voor meer beleidsruimte te verschaffen aan de centrale overheden en in bijzonder een versterkte rol, in de vorm van een gebiedsregisseur, toe te delen aan de provincie. De onderliggende doelstelling is het verbinden van het behoud van monumenten aan vernieuwing en ontwikkeling. Modernisering van monumentenzorg zou meer gestoeld dienen te zijn op twee belangrijke visies:

- Van objectgericht naar meer gebiedsgericht,
- Van conserverend naar meer ontwikkelend.

Beide visies leiden tot drie grote veranderingen:

1. borging van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening;
2. krachtiger en eenvoudiger sectorale regelgeving;
3. bevordering van herbestemming.

Met betrekking tot genoemde veranderingen kan het volgende worden opgemerkt:

Ad 1.

Voor de borging van cultuurhistorische belangen in de ruimtelijke ordening worden gemeenten verplicht in het bestemmingsplan rekening te houden met de cultuurhistorische waarden van een gebied. De beleidsmatige visie van Rijk, gemeenten en provincies wordt opgenomen in structuurvisies. Er komt een structuurvisie, die onderling wordt afgestemd tussen provincies en gemeenten. In deze visie staat beschreven welke waarden het Rijk in een bestemmingsplan opgenomen wil hebben. Zo wordt het behoud van cultuurhistorische waarden geïntegreerd in het instrumentarium van de ruimtelijke ordening.

Ad 2 / Ad 3

De krachtige en sectorale regelgeving moet helderheid verschaffen over welke overheidslaag verantwoordelijk is. Door hier duidelijkheid over te geven wordt de regeldruk voor monumenten verlicht. Er komt krachtiger en eenvoudiger regelgeving voor burgers en eigenaren van monumenten. Burgers en maatschappelijke organisaties worden via de nieuwe monumentenwet meer betrokken bij de aanwijzing van monumenten en krijgen een rol bij het selecteren van nieuwe monumenten

Samengevat betekent dit wat betreft de nieuwe verantwoordelijkheden over de drie overheidslagen qua aansturing van het monumentenbeleid het volgende:

Het Rijk blijft verantwoordelijk voor het monumentenstelsel in het algemeen, voor de rijksmonumenten in het bijzonder en voor een adequate kennisinfrastructuur via de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

De provincies hebben en houden een regierol voor de gebiedsgerichte monumentenzorg. Zo is de provincie verantwoordelijk voor de provinciale steunfuncties monumentenzorg en archeologie en voor de provinciale monumentenwacht. Daarnaast verzorgt de provincie het regionale Restauratie Opleiding Project.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor monumentenzorg op gemeentelijk niveau en voor de directe uitvoering van de monumentenwet Een nieuwe bestemming voor een monument kan (mogelijkheden tot) het behoud van het monument vergroten. Gezien de (aanstaande) leegstand van kerken, scholen, boerderijen en industriële complexen ligt hier een grote opgave.

5 Ontstaan Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel (SML)

Het was de gemeente Leeuwarderadeel die het initiatief nam tot oprichting van SML. Zo stond zij in 1996 ook aan de basis van oorspronkelijke SML. Deze SML, opgericht ter voldoening aan artikel 15 van de Monumentenwet, kwam eigenlijk nooit goed van de grond. SML (I) had te weinig taken. Toen bij de gemeente de idee, zo rond 1998, post vatte om het beheer van de kerktorens bij deze SML neer te leggen had de gemeente te veel tijd nodig om het beheer van de kerktorens juridisch rond te krijgen. Een onderzoek naar de eigendomsituatie van de kerktorens, dat tot 2003 duurde, vergde te veel tijd. Er was namelijk naar voren gekomen dat onterecht de historische kerktorens op papier nog steeds in eigendom waren van de verschillende kerkorganisaties. Door deze vertraging en mede omdat de stichting daarnaast verder beperkt actief kon zijn voor de gemeentelijke monumentenzorg leidde SML (I) een min of meer slapend bestaan. SML (II) van 2003, mede nieuw leven ingeblazen door individuele mutaties overigens op verzoek van de gemeente, bleek in 2004 wel bereid het beheer van de kerktorens van de in de gemeente gelegen historische kerken op zich te nemen. Enkele leden van het nieuwe bestuur werden gerekruteerd uit de Stichting Martenastate . De gemeente Leeuwarderadeel ondersteunde dit particulier initiatief zowel ambtelijk als mede financieel. SML hielp de gemeente bij de realisatie van een deel van haar uitvoerende taak op het gebied van de monumentenzorg. De stichting ambieerde echter een bredere taakinfilling die zich niet beperkt tot het beheer van de kerktorens. Betrokkenheid van inwoners is belangrijk, maar het voornaamste is het nemen van initiatieven die tot doel hebben om het nader te inventariseren cultureel erfgoed van waarde in de gemeente, te behouden en te beschermen. Daarnaast is het belangrijk om de inwoners daarvan deelachtig en daaraan medeplichtig aan te maken. De statuten van SML, hieronder weergegeven, bieden daartoe nadrukkelijk de ruimte. SML legde zich aan de hand van de statuten de volgende doelstellingen op:

1. Onderhoud en restauratie rijksmonumenten in juridisch eigendom,
2. Inventariseren en documenteren , in het kader van de bescherming van cultureel erfgoed in de dorpen en het buitengebied, van: waardevolle gebouwen, dorpsgezichten, tuinen, parken en landschapsbeelden en oude en karakteristieke bomen,
3. Informatie van en over en zo nodig spreekrecht in de welstands- en monumentencommissie
4. Kennis en inspraak bij sloopplannen wanneer nodig
5. Stimuleren van een gemeentelijke monumentenlijst
6. Verwerven, herstellen en verkoop beeldbepalende gebouwen en objecten
7. Toezicht, voorlichting en onderzoek rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
8. Voorlichting en educatie t.b.v. de openbare mening

Het huidige bestuur van SMLNT schaart zich nog onverkort achter hierboven genoemde doelstellingen van haar statuten

Bijlage 2

Statuten Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel

Heden,

de zeventiende september negentienhonderd zes en negentig, verschenen voor mij, Mr. Geert Gast, notaris ter standplaats Leeuwarden: de heer drs. Pieter de Haan, directeur van de Raad voor de Kinderbescherming, wonende te Leeuwarden, P.C.Hoofstraat 45, volgens zijn verklaring geboren te Leeuwarden op tien september negentienhonderd zeven en veertig, paspoort, nummer N 17821563, gehuwd, en -----

1. de heer Sijtze Jansma, wethouder van de gemeente Leeuwarderadeel, wonende te 9051 GD Stiens, Ungastins 51, volgens zijn verklaring geboren te Oenkerk op dertig maart negentienhonderd dertig, gehuwd, rijbewijs, nummer 017047517,

2. de heer Gerben Jan Althuizes, verkoper, wonende te 9055 PD Cornjum, Scheltedyk 18, volgens zijn verklaring geboren te Britsum op veertien juli negentienhonderd vier en veertig, paspoort, nummer H 615888, gehuwd.

De comparanten verklaarden bij deze akte een stichting op te richten en daarvoor de volgende statuten vast te stellen:

Naam en Zetel

Artikel 1

1. De stichting draagt de naam: Stichting Monumentenzorg Leeuwarderadeel.

2. Zij heeft haar zetel in de gemeente Leeuwarderadeel en is opgericht voor onbepaalde tijd.

Doel en werkgebied

Artikel 2

1. De stichting heeft ten doel de instandhouding van monumenten in de gemeente Leeuwarderadeel beschermd op grond van de Monumentenwet 1988. Het werkgebied van de stichting is de gemeente Leeuwarderadeel.

2. De stichting tracht dit doel onder meer te bereiken met de volgende middelen: a. het in juridische eigendom verwerven van monumenten als hiervoor omschreven; b. het (doen) restaureren en onderhouden van de verworven monumenten; c. beïnvloeding van de openbare mening, zodat de wenselijkheid van het behoud van monumenten door zoveel mogelijk personen wordt ingezien en dit doel door hen wordt gesteund; d. de verwerving van geldmiddelen; e. alle andere rechtmatige middelen die voor het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur

Artikel 3

1. Het bestuur van de stichting bestaat uit ten minste drie leden, waarvan één lid wordt voorgedragen door de Raad van de gemeente Leeuwarderadeel.

2. Het bestuur (met uitzondering van het eerste bestuur, waarvan de leden in functie worden benoemd) kiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. De functies van secretaris en penningmeester kunnen ook door één persoon worden vervuld.

3. Ingeval van één of meer vacatures in het bestuur vormen de overblijvende bestuursleden, of vormt het overblijvende bestuurslid, een wettig samengesteld bestuur.

4. De bestuursleden genieten geen beloning voor hun werkzaamheden. Zij hebben wel recht op vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie gemaakte kosten.

Vermogen

Artikel 4

Het vermogen van de stichting zal worden gevormd door:

– subsidies en donaties; – schenkingen, erfstellingen en legaten; – alle andere verkrijgingen en baten. – Bestuursvergaderingen

Artikel 5

1. De bestuursvergaderingen worden gehouden in de gemeente Leeuwarderadeel.
2. Ieder kalenderkwartaal wordt ten minste één vergadering gehouden.
3. Vergaderingen zullen voorts telkenmale worden gehouden, wanneer één van de bestuursleden daartoe schriftelijk en onder nauwkeurige opgave van de te behandelen punten de oproeping doet.
4. De oproeping tot de vergadering geschiedt ten minste zeven dagen tevoren, de dag van de oproeping en die van de vergadering niet meegerekend, door middel van oproepingsbrieven.
5. De oproepingsbrieven vermelden, behalve plaats en tijdstip van de vergadering, de te behandelen onderwerpen.
6. Zolang in een bestuursvergadering alle in functie zijnde bestuursleden aanwezig zijn, kunnen geldige besluiten worden genomen over alle aan de orde komende onderwerpen, mits met algemene stemmen, ook al zijn de door de statuten gegeven voorschriften voor het oproepen en houden van vergaderingen niet in acht genomen.
7. De vergaderingen worden geleid door de voorzitter; bij diens afwezigheid voorzien de aanwezigen zelf in de leiding van de vergadering.
8. Van het verhandelde in de vergaderingen worden notulen gehouden door de secretaris of door één van de andere aanwezigen, door de voorzitter van de vergadering daartoe aangezocht. De notulen worden vastgesteld en getekend door degenen, die in de vergadering als voorzitter en secretaris hebben gefungeerd.

Bestuursbesluiten**Artikel 6**

1. Het bestuur kan ter vergadering alleen dan geldige besluiten nemen indien de meerderheid van de in functie zijnde bestuursleden ter vergadering aanwezig of vertegenwoordigd is. Een bestuurslid kan zich ter vergadering door een ander bestuurslid laten vertegenwoordigen op overlegging van een schriftelijke, ter beoordeling van de voorzitter van de vergadering voldoende, volmacht. Een bestuurslid kan daarbij slechts voor één ander bestuurslid als gevolmachtigde optreden.
2. Het bestuur kan ook buiten vergadering besluiten nemen, mits alle bestuursleden in de gelegenheid zijn gesteld schriftelijk, al dan niet per enig telecommunicatiemiddel, hun mening te uiten. Van een aldus genomen besluit wordt onder bijvoeging van de ingekomen antwoorden door de secretaris een relaas opgemaakt, dat na medeondertekening door de voorzitter bij de notulen wordt gevoegd.
3. Ieder bestuurslid heeft het recht tot het uitbrengen van één stem. Voor zover deze statuten geen grotere meerderheid voorschrijven worden alle bestuursbesluiten genomen met volstreekte meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen.
4. Alle stemmingen ter vergadering geschieden mondeling, tenzij één bestuurslid vóór de stemming een schriftelijke stemming verlangt. Schriftelijke stemming geschiedt bij ongetekende, gesloten briefjes.
5. Blanco stemmen worden beschouwd als niet te zijn uitgebracht.
6. In alle geschillen omtrent stemmingen, niet bij de statuten voorzien, beslist de voorzitter van de vergadering.

Bestuursbevoegdheid**Artikel 7**

1. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting.
2. Het bestuur is bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen.
3. Het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten, waarbij de stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt, tenzij het besluit wordt genomen met algemene stemmen van alle in functie zijnde bestuursleden.
4. Erfstellingen mogen slechts onder het voorrecht van boedelbeschrijving worden aanvaard.

Vertegenwoordiging

Artikel 8

1. Het bestuur vertegenwoordigt de stichting.
2. De vertegenwoordigingsbevoegdheid komt mede toe aan twee gezamenlijk handelende bestuursleden.
3. Het bestuur kan volmacht verlenen aan één of meer bestuursleden, alsook aan derden, om de stichting binnen de grenzen van die volmacht te vertegenwoordigen.

Einde bestuurslidmaatschap

Artikel 9

Het bestuurslidmaatschap van een bestuurslid eindigt: a. door zijn overlijden; b. wanneer hij het vrije beheer over zijn vermogen verliest; c. door schriftelijke ontslagneming (bedanken); d. door ontslag hem verleend door de gezamenlijke overige bestuursleden; e. door ontslag op grond van artikel 2:298 Burgerlijk Wetboek.

Boekjaar en jaarstukken

Artikel 10

1. Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar.
2. Per het einde van ieder boekjaar worden de boeken van de stichting afgesloten. Daaruit worden door het bestuur een balans en een staat van baten en lasten over het geëindigde boekjaar opgemaakt, welke jaarstukken vervolgens door het bestuur worden vastgesteld.

Reglement

Artikel 11

1. Het bestuur is bevoegd een reglement vast te stellen, waarin die onderwerpen worden geregeld, die naar het oordeel van het bestuur 64 nadere) regeling behoeven.
2. Het reglement mag niet met de wet of deze statuten in strijd zijn.
3. Het bestuur is te allen tijde bevoegd het reglement te wijzigen of op te heffen.
4. Op de vaststelling, wijziging en opheffing van het reglement is het bepaalde in artikel 11 lid 1 van toepassing.

Statutenwijziging

Artikel 12

1. Het bestuur is bevoegd deze statuten te wijzigen. Het besluit daartoe moet worden genomen met algemene stemmen in een vergadering, waarin alle bestuursleden aanwezig of vertegenwoordigd zijn, zonder dat in het bestuur enige vacature bestaat.
2. De wijziging moet op straffe van nietigheid bij notariële akte tot stand komen. Ieder bestuurslid afzonderlijk is bevoegd de desbetreffende akte te verlijden.
3. Een besluit tot wijziging van de statutaire bepalingen die de artikelen 2, 11, 12 en 13 betreffen kan slechts worden genomen na voorafgaande schriftelijke goedkeuring van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Ontbinding en vereffening

Artikel 13

1. Het bestuur is bevoegd de stichting te ontbinden. Op het daartoe te nemen besluit is het bepaalde in artikel 11 lid 1 van toepassing.
2. De stichting blijft na haar ontbinding voortbestaan voor zover dit tot vereffening van haar vermogen nodig is.
3. Bij de ontbinding van de stichting geschiedt de vereffening door het bestuur.
4. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van deze statuten zoveel mogelijk van kracht.
5. Een overschot na vereffening wordt uitsluitend uitgekeerd aan een rechtspersoon die eveneens binnen de monumentenzorg werkzaam is op het terrein van de instandhouding van monumenten.
6. Na afloop van de vereffening blijven de boeken en bescheiden van de ontbonden stichting gedurende tien jaren berusten onder de door de vereffenaars aan te wijzen persoon.

Slotbepalingen

Artikel 14

- In alle gevallen, waarin zowel de wet als deze statuten niet voorzien, beslist het bestuur.
- De eerste bestuursleden worden bij de akte van oprichting benoemd.

Slotverklaringen

Tenslotte verklaarden de comparanten:

Tot bestuursleden van de stichting zijn benoemd:

1. De heer Drs. Piet er de Haan, de comparant sub 1 -genoemd, tot voorzitter;

de heer Sijtze Jansma, de comparant sub 2 genoemd, tot secretaris;

de heer Gerben Jan Althuizes,

de comparant sub 3 genoemd, tot penningmeester.

2. Het eerste boekjaar van de stichting eindigt op enen en dertig december negentienhonderd zes en negentig.

De comparanten

zijn mij, notaris, bekend en de identiteit van de bij deze akte betrokken comparanten/partijen is door mij, notaris, aan de hand van de hiervoor gemelde en daartoe bestemde documenten vastgesteld. Waarvan akte in minuut is verleden te Leeuwarden op de datum in het hoofd dezer akte vermeld.

Na zakelijke opgave van de inhoud van deze akte aan de comparanten, hebben dezen eenparig verklaard van de inhoud van deze akte te hebben kennis genomen en op volledige voorlezing daarvan geen prijs te stellen.

Vervolgens is deze akte na beperkte voorlezing door de comparanten ondertekend en onmiddellijk daarna door mij, notaris, ondertekend om zestien uur en veertig minuten.

P. de Haan;

S. Jansma;

G.J. Althuizes;

G. Gast.

UITGEGEVEN VOORAFSCHRIFT

Bijlage 3

Lijst van monumenten in Noordelijk trimdeel gemeente Leeuwarden

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Monumentenregister

Provincie: Friesland, Gemeente: Leeuwarderadeel,

1	Monumentnummer	:	24525
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Kerk
	Hoofdadres	:	Greate Buorren 1 te Britsum, Leeuwarderadeel (FR)
2	Monumentnummer	:	24529
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Kerk
	Hoofdadres	:	Holdingawei 51 te Feinsum, Leeuwarderadeel (FR)
3	Monumentnummer	:	24531
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Kerk
	Hoofdadres	:	Lege Hearewei 3 te Hijum, Leeuwarderadeel (FR)
4	Monumentnummer	:	24532
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Dekemawei 1 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
5	Monumentnummer	:	24533
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Dekemawei 3 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
6	Monumentnummer	:	24535
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Op 'e Terp 7 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
7	Monumentnummer	:	24538
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Piter Rindertsreedsje 3 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)

8	Monumentnummer	:	24539
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Molen
	Hoofdadres	:	Langedyk bij 4 te Alde Leie, Leeuwarderadeel (FR)
9	Monumentnummer	:	24540
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Molen
	Hoofdadres	:	Leijester Hegedyk 29 te Alde Leie, Leeuwarderadeel (FR)
10	Monumentnummer	:	24541
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Langebuorren 1 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
11	Monumentnummer	:	24542
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Kerk
	Hoofdadres	:	Pieter Jellessingel 1 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
12	Monumentnummer	:	24543
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Smelbregre 6 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
13	Monumentnummer	:	24544
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Smelbregre 14 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
14	Monumentnummer	:	24545
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	
	Hoofdadres	:	Smelbregre 15 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
15	Monumentnummer	:	24546
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Molen
	Hoofdadres	:	Bredyk bij 27 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
16	Monumentnummer	:	24547
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Molen
	Hoofdadres	:	Wurgedyk 18 te Stiens, Leeuwarderadeel (FR)
17	Monumentnummer	:	514006, 514008, 514009, 514010, 514011, 514018, 514019, 514020, 514021,
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	514007 - Dekemastate
	Oorspr. Functie	:	Landhuis, Historische aanleg, Brug, Tuinmuur, Kas, Zonnewijzer, Tuinsieraad,
	Hoofdadres	:	Dekemawei 5 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
		:	
		:	
		:	

18	Monumentnummer	:	515439, 515440
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	515438 - Vijverzathe
	Oorspr. Functie	:	Veehouderij, Tuin
	Hoofdadres	:	Langhusterdyk 1 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
19	Monumentnummer	:	515442, 515443
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	515441 - Haskerazathe
	Oorspr. Functie	:	Akkerbouwboerderij, Koetshuis
	Hoofdadres	:	Haskedyk 2 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
20	Monumentnummer	:	515445, 515446, 515447
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	515444 - Kerkcomplex
	Oorspr. Functie	:	Kerk, Toegangshek, Baarhuisje
	Hoofdadres	:	De Wier 7 te Koarnjum, Leeuwarderadeel (FR)
21	Monumentnummer	:	515448
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Verkeersbrug – Mariëngaardbrug
	Hoofdadres	:	Hege Hearewei bij 8 te Hijum, Leeuwarderadeel (FR)
22	Monumentnummer	:	515449
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	
	Oorspr. Functie	:	Boerderij
	Hoofdadres	:	Op 'e Terp 16 te Jelsum, Leeuwarderadeel (FR)
23	Monumentnummer	:	524383, 524384, 524385, 524386. 524387, 524388, 524389, 524391
	Status	:	Beschermd
	Complexnummer	:	524382 - Martena-state
	Oorspr. Functie	:	Historische aanleg, Koetshuis, Tuinmanswoning,
	Hoofdadres	:	Swarte Singel 2 te Koarnjum, Leeuwarderadeel (FR)
	Hoofdadres	:	Martenawei 1 te Koarnjum, e.a., Leeuwarderadeel (FR)

Legenda

	Jelsum
	Koarnjum
	Britsum
	Stiens
	Feinsum
	Hijum
	Oude-Leije

N.B. In bovenstaande lijst zijn in afwijking van het originele Monumentenregister RCE specifiek, vermelde onderdelen van één locatie samengevoegd.